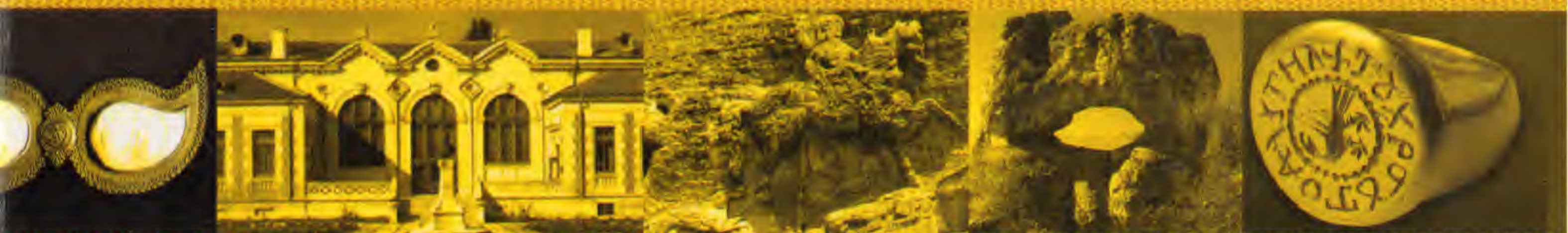

НАСЛЕДСТВОТО НА ОБЩИНА ШУМЕН

ПРИРОДА
ИСТОРИЯ
КУЛТУРА
АРХИТЕКТУРА

NATURE
HISTORY
CULTURE
ARCHITECTURE

THE MUNICIPALITY OF SHUMEN HERITAGE

СЪДЪРЖАНИЕ

Природа - 5

История - 25

Резервати - 43

Резерват Мадара - 43

Резерват Плиска - 49

Резерват Велики Преслав - 52

Култура - 57

Книжовности и литература - 57

Образование - 61

Изкуство и култура - 68

Музикално минало - 70

Театър - 75

Духовност - 77

Архитектура - 81

CONTENTS

Nature - 5

History - 25

Reserves - 43

Madara Reserve - 43

Pliska Reserve - 52

Veliki Preslav Reserve - 49

Culture - 57

Letters and Literature - 57

Education - 61

Art and Culture - 68

Musical Past - 70

Theatre - 75

Spirituality - 77

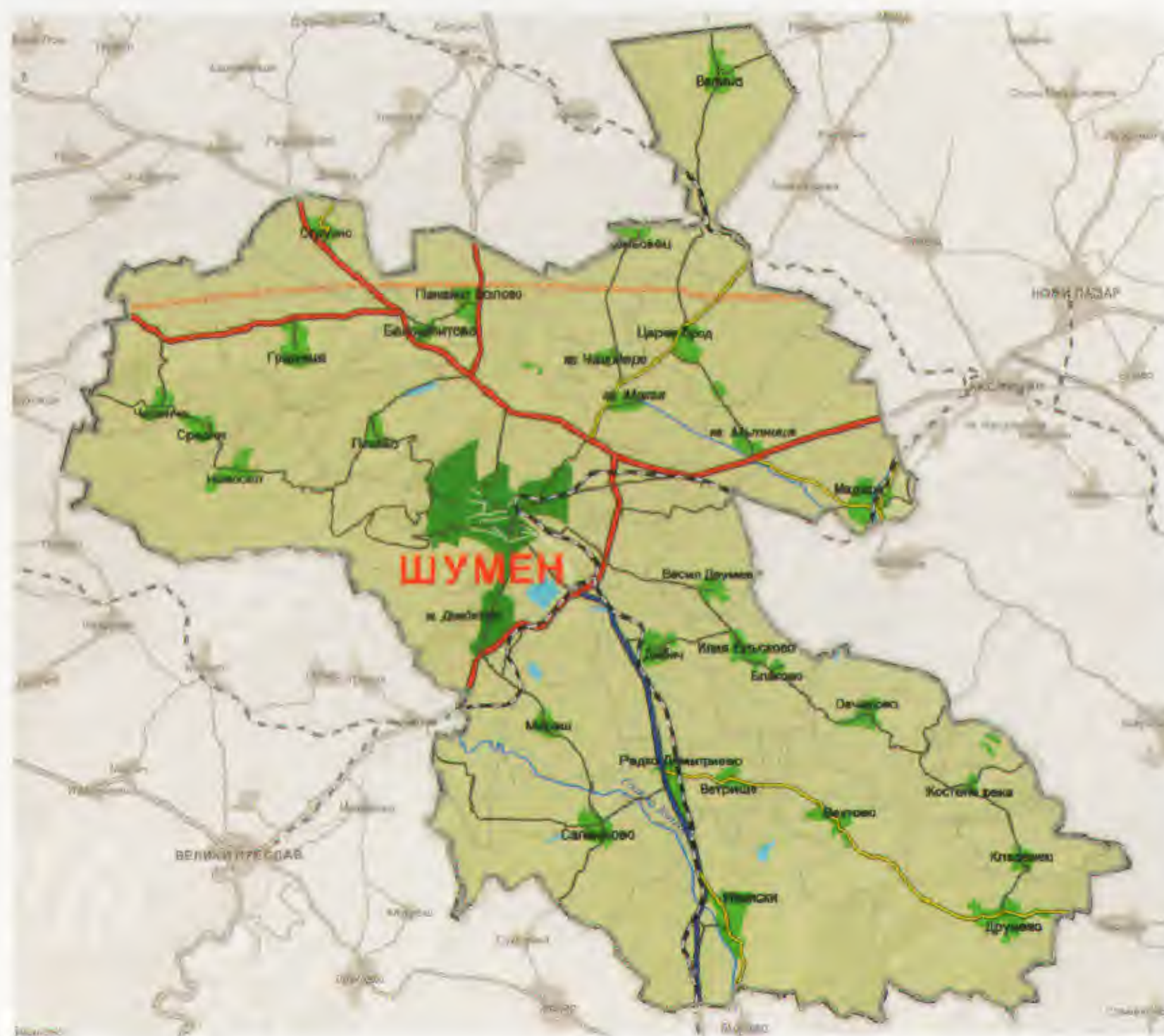
Architecture - 81

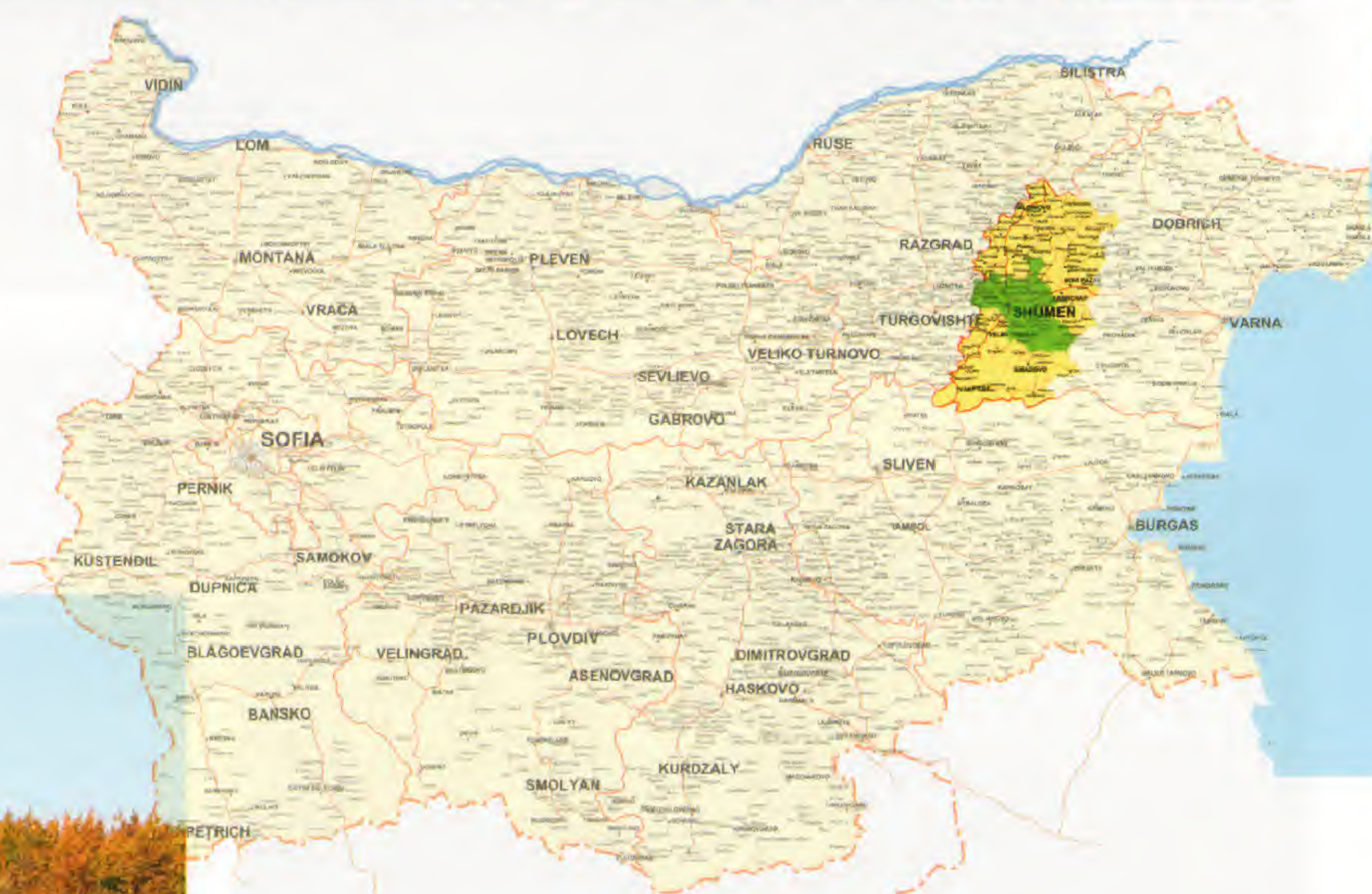
ПРИРОДА

NATURE

Община Шумен заема централно положение в Североизточна България. Град Шумен е административен център на едноименната област и община. Общината попада изцяло в източната част на Дунавската равнина. Типичен за нея е платовидният релеф. Шуменското и Провадийското плато ограждат от запад и от изток Шуменското поле.

The Municipality of Shumen takes central position in North-East Bulgaria. The town of Shumen is an administrative centre of the homonymous district and municipality. The municipality falls completely in the Eastern part of the Danube Plain. The plateau-like relief is typical for it. The Shumen and Provadia plateaux encompass from West and East the Shumen field.

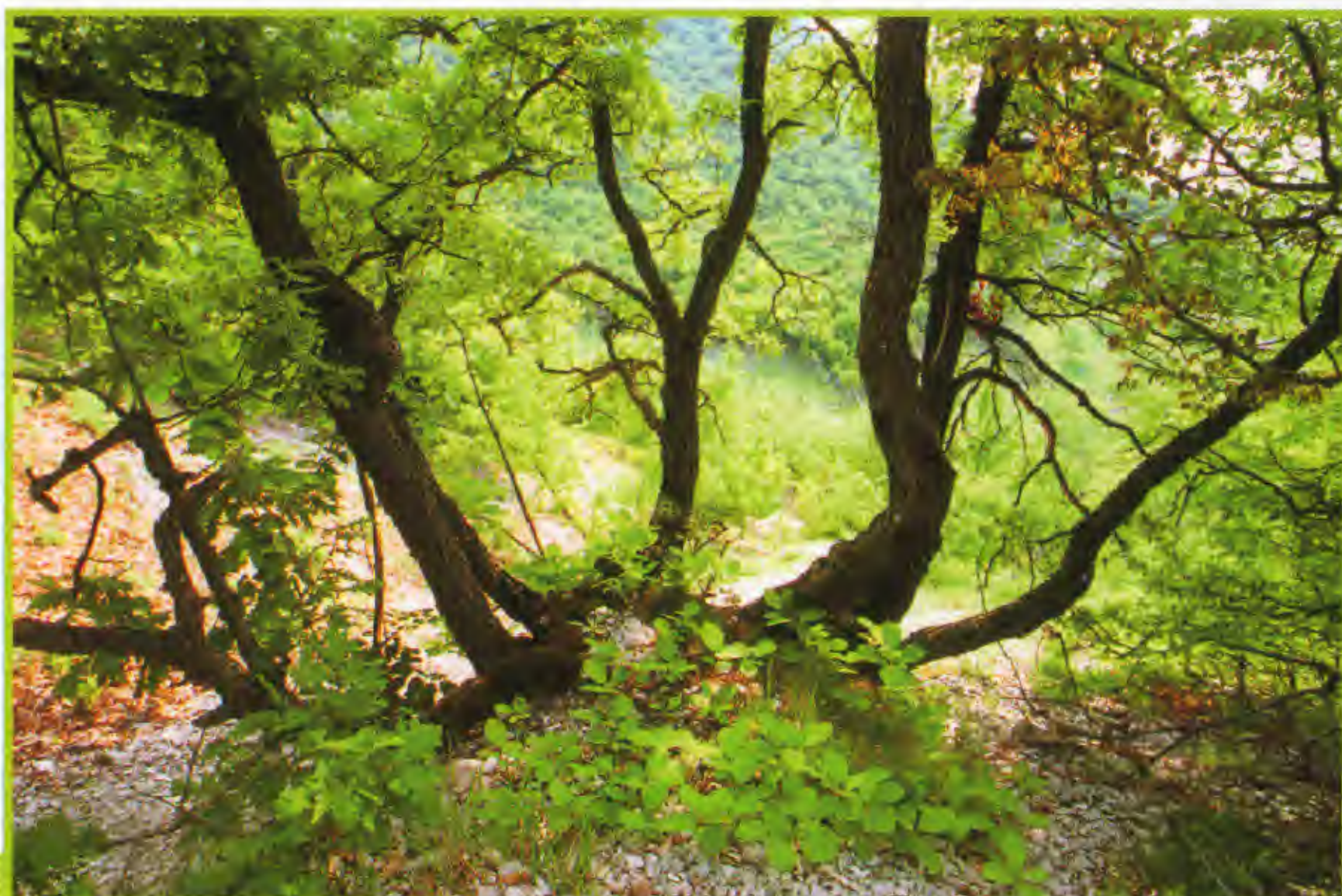

Шуменско плато
Shumen plateau

Полего край Шумен
The field by Shumen

В гората над Шумен
In the woods above Shumen

Поглед от Шуменското плато
View from the Shumen plateau

Векове наред слънцето и водата са ваяли неповторими образци на неживата природа, представени от разнообразни повърхностни и подземни форми, които са силно изразени в района около Шумен. На територията на Шуменското плато са най-големите пещери в Североизточна България - над 60. По-известните от тях са: "Бисерна" ("Зандана" - хоризонтална, дълга над 2 км), "Русалка" ("Сулумара"), "Тайните понори" (пропадна, дълбока 101 м), "Лабиринта" и др.

For ages and ages the sun and the water have sculptured unique models of the inanimate nature, represented by various surfaces and underground forms that are strongly marked in the region around Shumen. Some of the biggest caves in North-East Bulgaria are on the territory of the plateau - they are more than 60. The more familiar of them are: Bisserna (Zandana - horizontal, more than 2 km long), Russalka (Sulumara), the Secret Pot-Holes (precipice-like, 101 m deep), the Labyrinth, etc.

Много от пещерите са служили за жилища на хората. По северния скалист склон, известен като „Хан Крумови порти“, близо до Шуменската крепост се намират седем различни по големина пещери. Те са нишообразни, с широки, отворени входи. Подовете им са почти хоризонтални. Някои от пещерите са съединени с проходи. Намерените тук оръдия на труда от камък и кост доказват, че пещерите са били обитавани още през каменно-медната епоха.

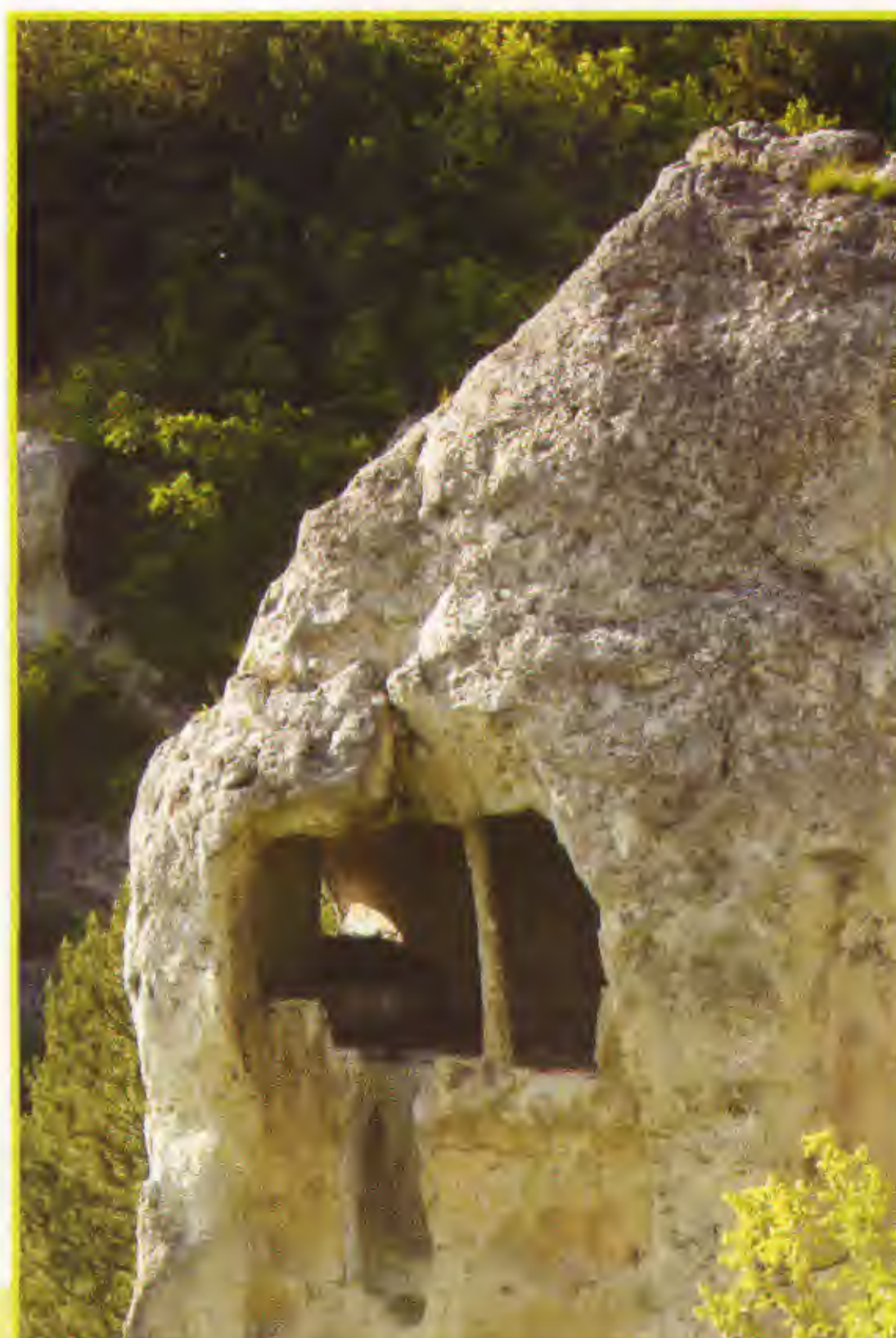
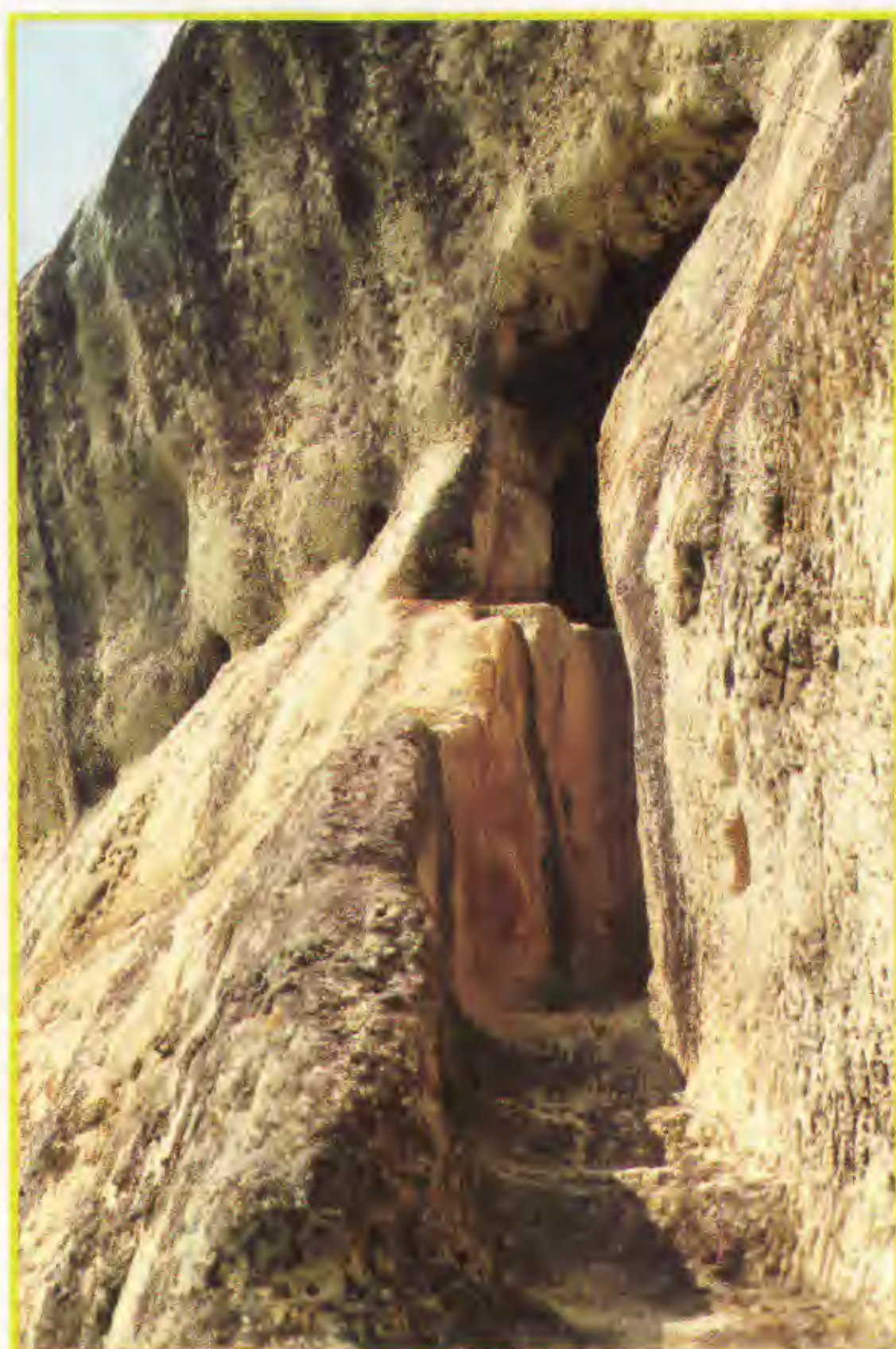

Many of them have served for dwellings for the people. There are seven different in size caves on the Northern rocky slope known as Khan Krum Gates nearby the Shumen fortress. They are niche-like with wide open entrances. Their floors are almost horizontal. Some of the caves are joined together with passages.

The instruments of production made of stone and bones discovered here prove that the caves have been inhabited as early as the Stone-Copper Age.

Скални килии, издълбани в естествени вдлъбнатини и обширна пещера с изкуствена обработка са открити в източния склон на Шуменското плато. Непосредствено под Шуменската крепост се разкриват още такива скални килии, датиращи от XII - XIV в.

Скални манастири
Rock monasteries

Rock cells, hollowed out in natural coves and spacious cave under artificial treatment are discovered in the Eastern slope of the Shumen plateau. More such rock cells dating back to the XII-XIV-th century come out right under the Shumen fortress.

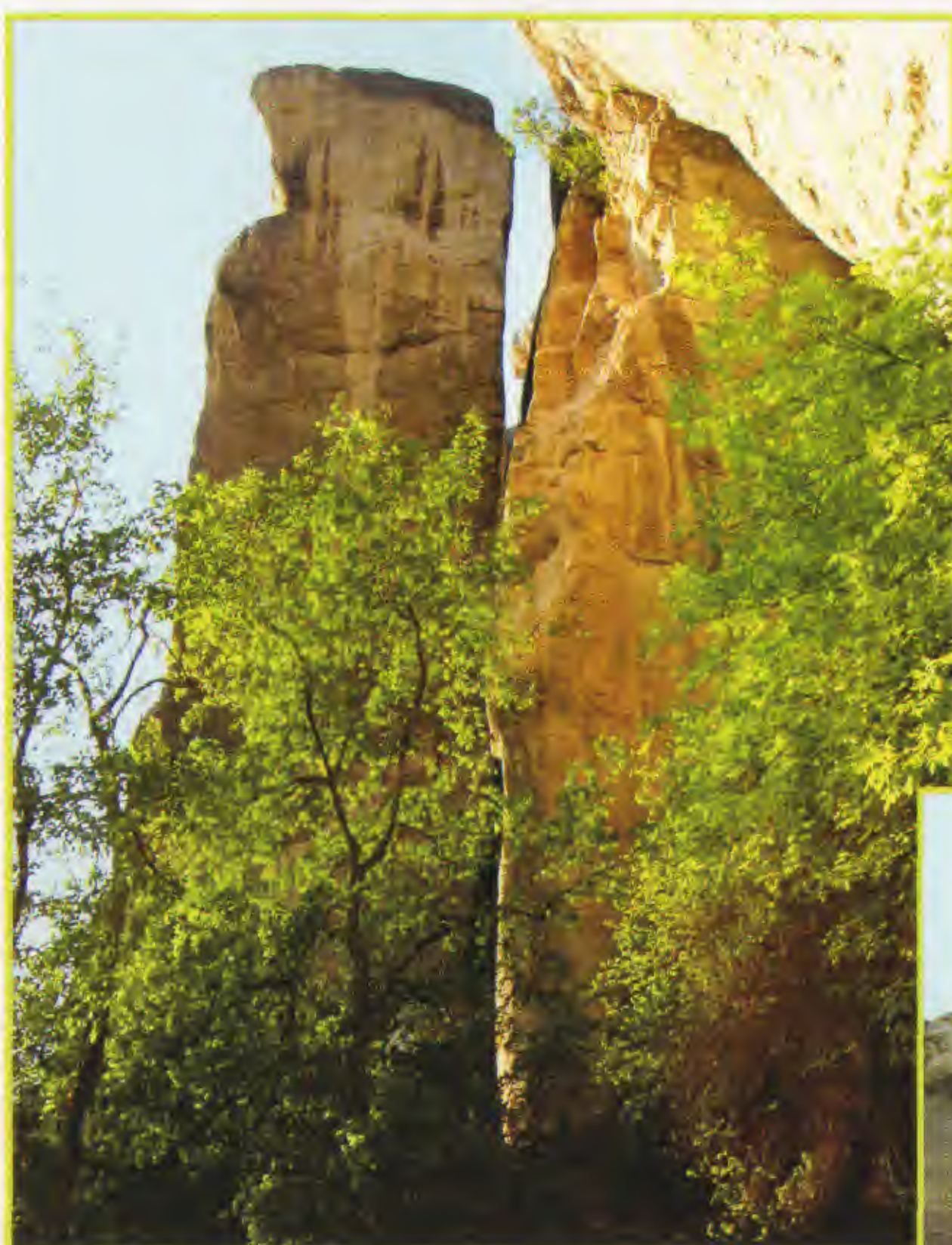

Скални манастири
Rock monasteries

На 17 км от Шумен се намира защитената територия на резервата Мадара, наречена от археолозите "Българската Троя". Тук природата е сътворила чудни картини от равно поле, отвесни скали и много пещери, съхранили предмети от каменно-медната епоха, манастирски килии и параклиси. Тук е единственият в Европа скален релеф на конник от началото на VIII в. - обект на ЮНЕСКО.

Мадарските скали
The Madara Rocks

Madara, named the Bulgarian Troy by the archaeologists, is situated 17 km away from Shumen. Here the nature has created marvellous landscapes of level fields, sheer cliffs and many caves that have preserved objects dating back to the Stone-Copper Age, monastery cells and chapels. Here is the unique rock relief of a horseman from the beginning of the VIII-th century - a UNESCO site.

Конникът
The Horseman

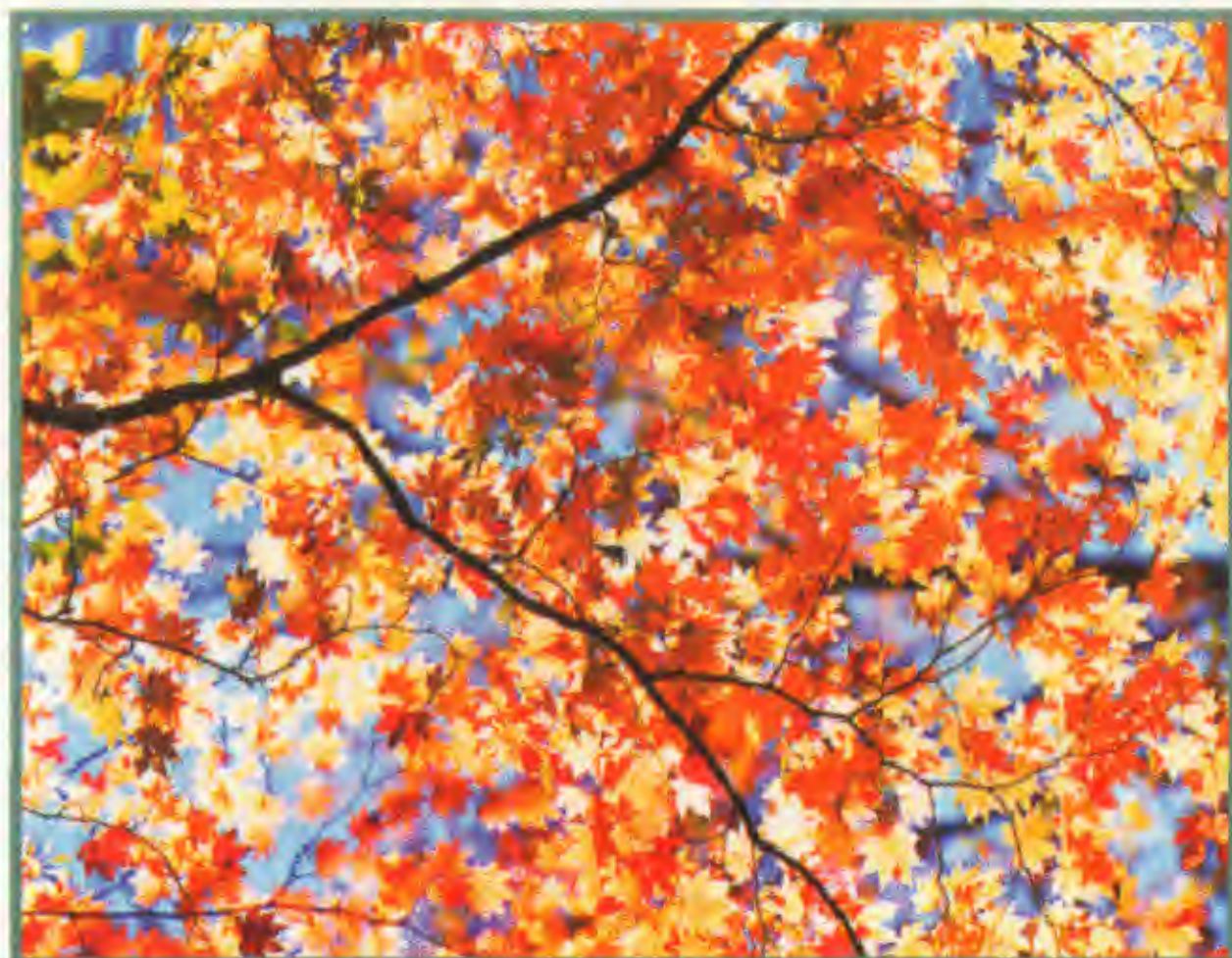

Голямата пещера
The Cavern

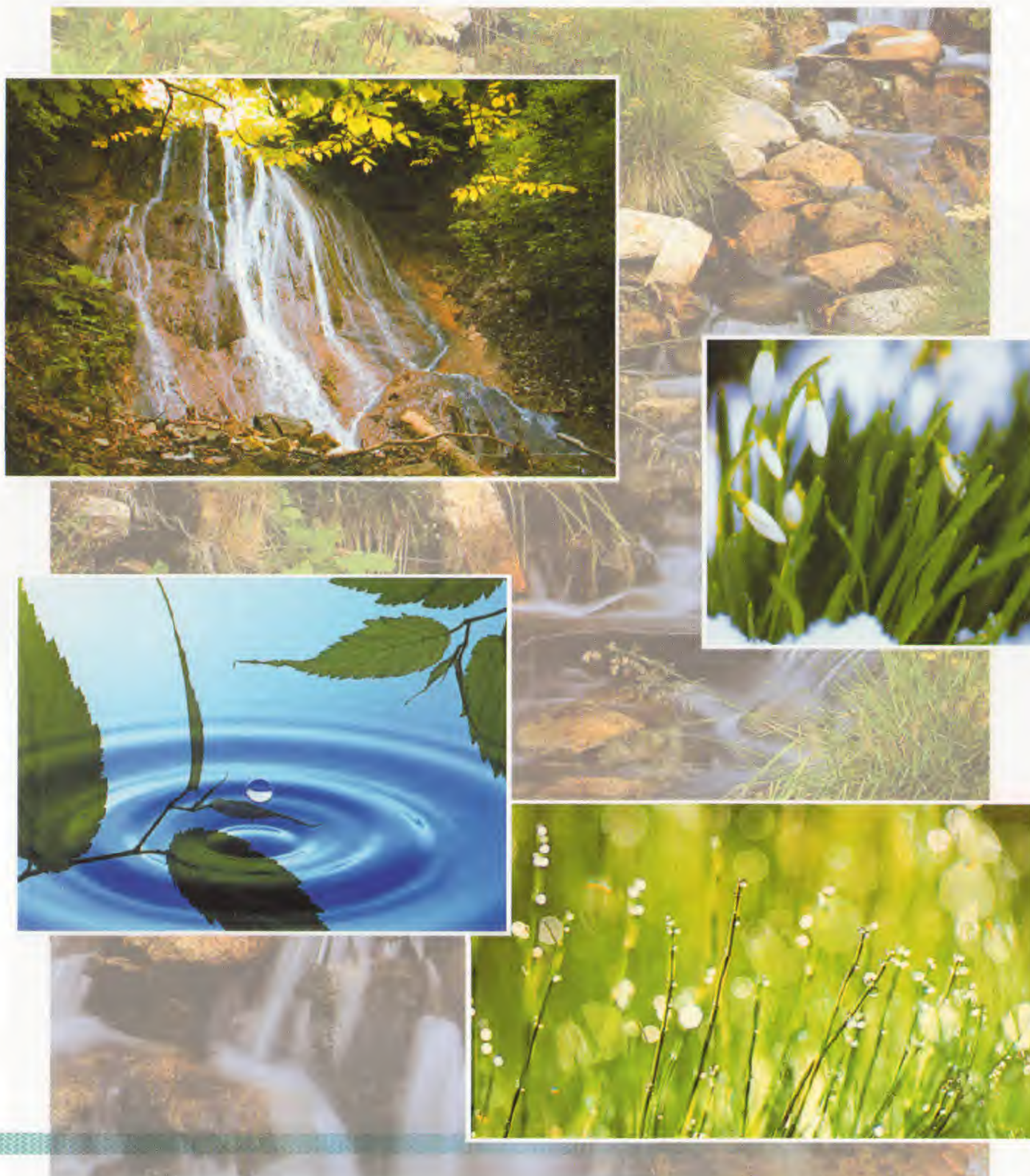
Климатът на Шумен е умереноконтинентален с ясно изразени годишни сезони. Зимата е сравнително студена. Средната януарска температура е от -2,5 до -1,5 градуса, а продължителността на снежната покривка е около 95 дни. Тя е неустойчива, с височина между 10 - 20 см. Лятото е умерено топло със средна юлска температура около 19 - 20 градуса. Пролетта е хладна и настъпва сравнително рано. Пролетните мразове не са рядко явление в района. Есента е топла и с чести засушавания. Максималното количество на падналите валежи е през месец юни. В района духат предимно западни и северни ветрове.

The Shumen climate is temperate continental. The winter is comparatively cold. The average temperature in January is between -2,5 and -1,5 °C, and the duration of the snow-cover is about 95 days. It is unsteady at a height of 10-20 cm. The summer is temperately warm with average temperature in July around 19 - 20 °C. The spring is cool and comes comparatively early. The spring frosts are not a rare phenomenon in the region. The autumn is warm with frequent dry spells. The maximum quantity of rainfall is in June. Mostly Western and Northern winds blow in the region.

Реките в общината са притоци на Луда Камчия и Провадийска река. По Шуменското плато липсват течащи води, но в подножието му бликат повече от 70 карстови извора. От местността "Кьошковете" води началото си река "Поройна", която протича през Шумен. Край село Мараш са разкрити лечебни минерални води.

The rivers in the municipality are tributaries to Luda Kanchiya and Provadia River. Running waters lack on the plateau but more than 70 karst springs gush at its foot. The Porojna River, which flows through the town of Shumen, springs from the Kjoskovete area. Medicinal minerals waters are discovered nearby the village of Marash.

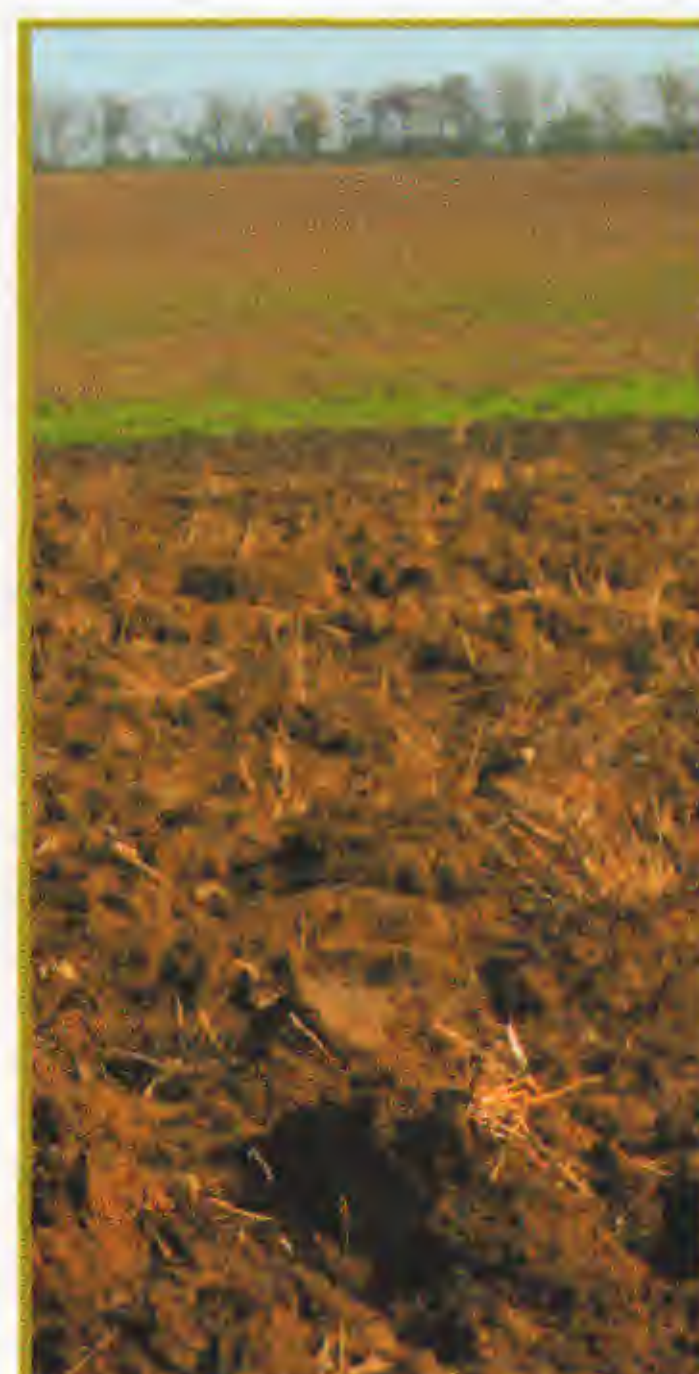
Над 60 % от територията на община Шумен са земеделски земи,
а 20 % - смесени широколистни гори.
От извършените проучвания са установени следните видове почви:
хумусно-карбонатни (52 %), тъмносиви (37 %), сиви (5,7 %) и
светлосиви горски (1,1 %).
Останалите 3,8 % са скали.

Цер
Quercus cerris

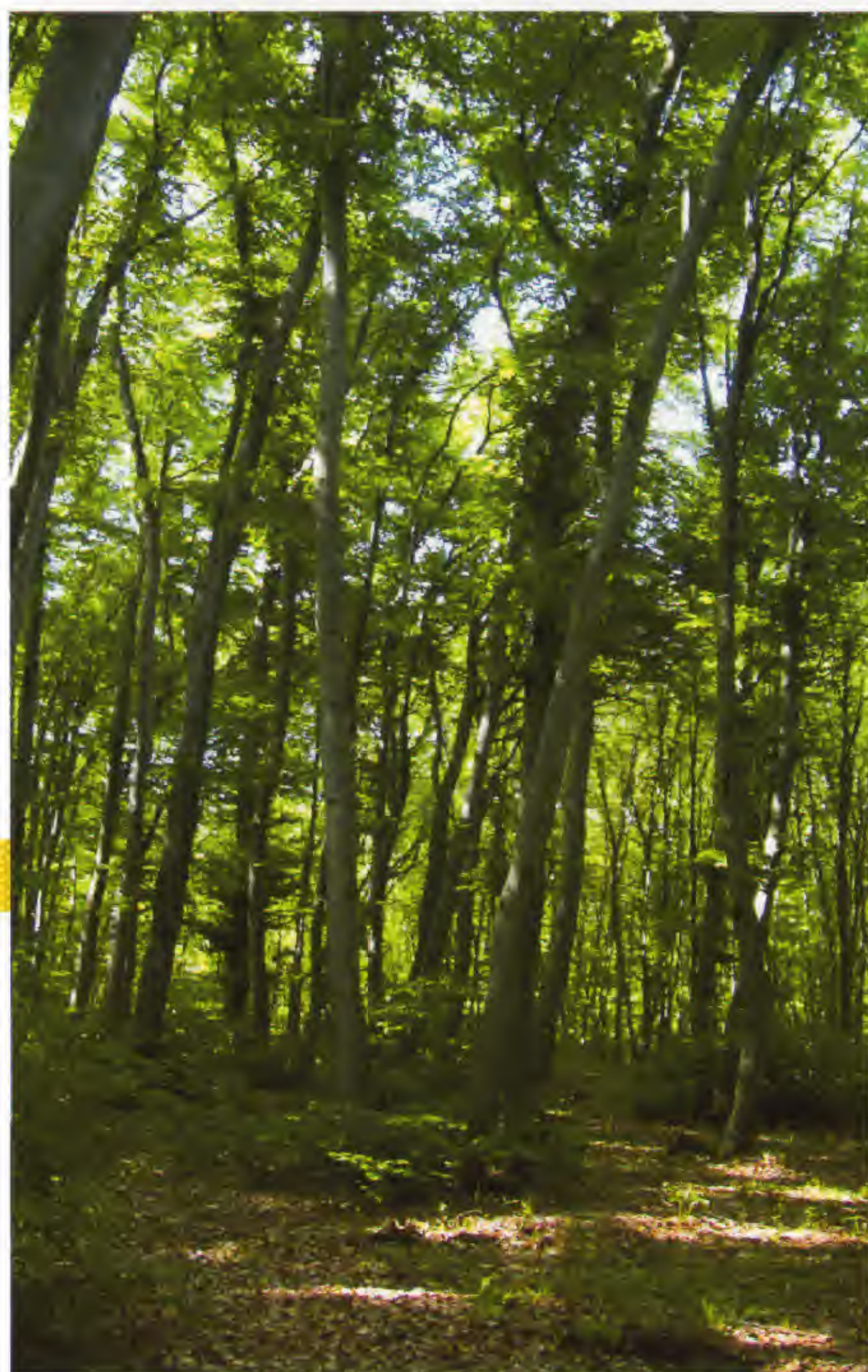
Мизийски бук
Fagus sylvatica L. ssp. *moesiaca*

Agricultural lands take more than 60 % of the territory of the
municipality of Shumen. Mixed broad-leaved forests are 20 %.
The following types of soils are determined after the research
done: humus-carbonate (52 %), dark gray (37 %), gray (5.7 %)
and light gray forest (1.1 %). The rest 3.8 % are rocks.

Основно значение за региона имат смесените широколистни гори, в които съжителстват бук, габър, цер, клен, ясен, сребролиста липа и др. Към редките видове принадлежи мизийския бук, съхранен в резерват „Букака“ – защитена територия с площ 62 ха. Откритите пространства в парк Шуменско плато представляват пъстра мозайка от храсти и треви – ценни лекарствени, декоративни и ароматни растения. Срещат се 14 вида орхидеи – изключително красиви, защитени от международни конвенции растения.

The mixed broad-leaved forest in which beech, yoke-elm, cerris oak, maple, ash-tree, silverleaf lime, etc. live together has principal significance. The Misian beech, which belongs to the rare species, is preserved in the Bukaka reserve – declared protected territory with an area of 62 ha.

The open areas in the Shumen Plateau park are a particoloured mosaic of bushes and grasses – valuable medicinal, decorative and aromatic plants. 14 different kinds of orchids are found in the park – exceptionally beautiful plants which are under the protection of several international conventions.

Жълт равнец
(*Achillea clypeolata*)
Yarrow

Див божур
(*Paeonia peregrina*)
Wild Scarlet Peony

Седефче
(*Ruta graveolens*)
Rue / Herb of Grace

Тризъбест салеп
(*Orchis tridentata*)
Toothed Orchid

Бял главопрашник
(*Cephalanthera damasonium*)
White Helleborine

Маймунски салеп
(*Orchis simia*)
Monkey Orchid

Недоразвит лимодорум
(*Limodorum abortivum*)
Violet limodore

Плюскач
(*Colutea arborescens*)
Bladder Senna

Гръцка ведрица
(*Fritillaria graeca* Boiss. et Sprun)
Fritillary

Двурога пчелица
(*Ophrys cornuta*)
Horned Woodcock Orchid

Черен глог
(*Crataegus pentagyna*)
Hawthorn

Шуменското плато е привлекателно местообитание за много представители на животинския свят. Благоприятни предпоставки за това са местоположението му, разнообразните биотоми и умерения климат. Наблюдавани са 109 вида гръбначни животни. От тях 28 вида са бозайници, 61 - птици, 14 - влечуги и 6 вида земноводни. От бозайниците се срещат елен, сърна, дива свиня, лисица, белка, язовец, заек, и др. Най-често срещани представители от клас земноводни са жабата дървесница, дългокрака жаба, голяма водна жаба и дъждовник.

The Shumen plateau is an attractive habitat for many representatives of the animal world. Favourable preconditions for that are its location, the different biotopes and the temperate climate. 109 kinds of vertebrates are observed. 28 of them are mammals, 61 birds, 14 reptiles and 6 amphibians. One can come across a red deer, roe deer, wild boar, fox, marten, badger, hare, etc. from the mammals. The most frequently found representatives of the amphibians are the tree frog, the agile frog, the lake frog and the salamander.

Смок-мишкар
(*Elaphe longissima*)
Aesculapian Snake

Урсиниева усойница
(*Vipera ursinii*)
Orsini's Viper

Влечугите са представени от кримският, горският и зеленият гуцери. Сухите и каменисти места са обитавани от отровната пепелянка, а хралупите на старите дървета предоставят добри възможности за размножаване на смока мишкар. Шуменското плато е било едно от двете находища в страната на урсиниева усойница.

Най-широко застъпената група - птиците, са представени от голям синигер, червеногръдка, чинка, кос, поен дрозд, скална лястовица, мишелови, големи ястреби, а през зимните месеци от горски зидарки, планински чинки, сойки и др. Паркът се обитаван от някои редки птици - гнездещите полубеловрата мухоловка, жалобен синигер и черен кълвач.

важно: Черният кълвач е включен в червената книга на България
Осоядът е застрашен животински вид
Бухалът е застрашен вид, включен в "Застрашени птици в Европа"

Черен Кълвач
(*Dryocopus martius*)
Black Woodpecker

Горски гуцер
(*Lacerta praticola*)
Meadow Lizard

Зелен гуцер
(*Lacerta viridis*)
Green lizard

Бухал
(*Bubo bubo*)
Eurasian Eagle Owl

Осояд
(*Pernis apivorus*)
Honey Buzzard

The reptiles are represented by the Crimean, the meadow and the green lizards. The arid and stony places are inhabited by the venomous viper, and the hollows of the old trees provide good opportunity for the reproduction of the Aesculapian snake. The Shumen plateau is one of the two habitats of the meadow viper in the country.

The most widely covered group the birds, is represented by great tit, redbreast, finch, blackbird, song thrush, crag-martin, buzzards, goshawks, and during the winter months by wood nuthatches, brambling, jays, etc. The park is inhabited by some rare birds the nesting semi-collared flycatcher, sombre tit, black woodpecker.

Note: The black woodpecker is included in the Red Book of Bulgaria. The pern is an endangered animal species
The Eurasian eagle owl is an endangered species included in the Endangered Birds of Europe issue.

Имелов дрозд
(*Turdus viscivorus*)
Mistle Thrush

важно: Египетският лешояд е включен в
"Застрашени птици в Европа"
Ястреба кокошкар е застрашен вид
с намаляваща численост

Планинска стърчиопашка
(*Motacilla cinerea*)
Gray Wagtail

Note: The Egyptian vulture is included
the Endangered Birds of Europe issue
The northern goshawk is an endangered
species in decreasing numbers

Египетски лешояд, стръвник
(*Neophron percnopterus*)
Egyptian Vulture

Голям ястреб (Ястреб кокошкар)
(*Accipiter gentilis*) (*Astur palumbarius*)
Goshawk

Черен щъркел
(*Ciconia nigra*)
Black Stork

ИСТОРИЯ

HISTORY

Шуменският край е богат на праисторически обекти, които показват една твърде висока култура на заселените тук племена в зората на човешката цивилизация. В района се намират 34 селищни могили, сред които могилите в с. Салманово, с. Царев брод, гр. Смядово и др. В близост до Шумен е прочутата „Коджадерменска“ селищна могила, която е една от най-богатите на къснохалколитни находки в Югоизточна Европа.

The region of Shumen is rich in prehistoric sites that show quite high of a culture of the settled here tribes at the dawn of the human civilization. There are 34 tumuli in the region among which the tumuli in the village of Salmanonovo, the village of Tsarev brod, the town of Smyadovo, etc. The famous Kodjadermenska tumulus, which is one of the most valuable late Halcolith finds in South East Europe, is nearby Shumen.

1	2	Антропоморфни глинени фигури. V хил. пр. Хр. - РИМ
(РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ)
		Anthropomorphic clay figurines, V-th millenium B.C. - RMH
(REGIONAL MUSEUM OF HISTORY)
3		Зооморфен култов съд
V хил. пр. Хр. - РИМ
		Zoomorphous cult vessel
V-th millenium B.C. - RMH

Известни са две големи праисторически пещерни селища: едното е в Мадара, другото - в пещерите край Шуменската крепост.

Renown are also two big prehistoric cave-dwellings: one in Madara and the other in the caves by the Shumen fortress.

1 Костен амулет от Смядово, V хил. пр. Хр., РИМ
Bone amulet from Smyadovo, V-th millenium B.C., RMH

2 Гривни от мида Spondilus и игла от кост, V хил., пр. Хр.
Spondilus bracelets and a bone pin, V-th millenium B.C.

3 Част от колективна находка на керамични съдове,
V хил. пр. Хр., РИМ
Part of collective find of pottery,
V-th millenium B.C., RMH

Шуменският край е осеян с антични обекти, които представят тракийската, римската и ранновизантийската култура за един твърде голям период от време - XII в. пр. Хр. - VI в.

Културата на траките

В южния край на Шуменското плато, в местността „Бобата“ са открити останките на стара тракийска крепост от VI - V в. пр. Хр. Крепостта е двойно укрепена, а във вътрешността ѝ са открити основи на солидни жилища, в които е живяла военноплеменната аристокрация.

1

2

The region of Shumen is set with ancient sites, which present Thracian, Roman and Early Byzantine culture for a rather big period of time XII-th century B.C. - VI-th century B.C.

The culture of the Thracians

The remains of the old Thracian fortress dating back to VI - V-th century B.C. are discovered in the Bobata area in the Southern part of the Shumen plateau. The fortress is double fortified and foundations of solid dwellings, inhabited by the military and tribal aristocracy, are discovered within.

1

Златни апликации за конска юзда от с. Ивански IV век пр. Хр. - РИМ
Gold ornaments for a horse rein (IV-th century B.C. village of Ivanski)

2

Тракийска гробница от Смядово IV век пр. Хр. - РИМ
Thracian vault (IV-th century B.C., Smyadovo)

В местността Висока поляна, на около 2 км. севрозападно от Шуменската крепост, има останки от друго тракийско селище, датирани към IV - III в. пр. Хр. В местността Гърбацуля край квартал „Дивдядово“ също е регистрирано тракийско селище, чиято начална датировка е около IV в. пр. Хр.

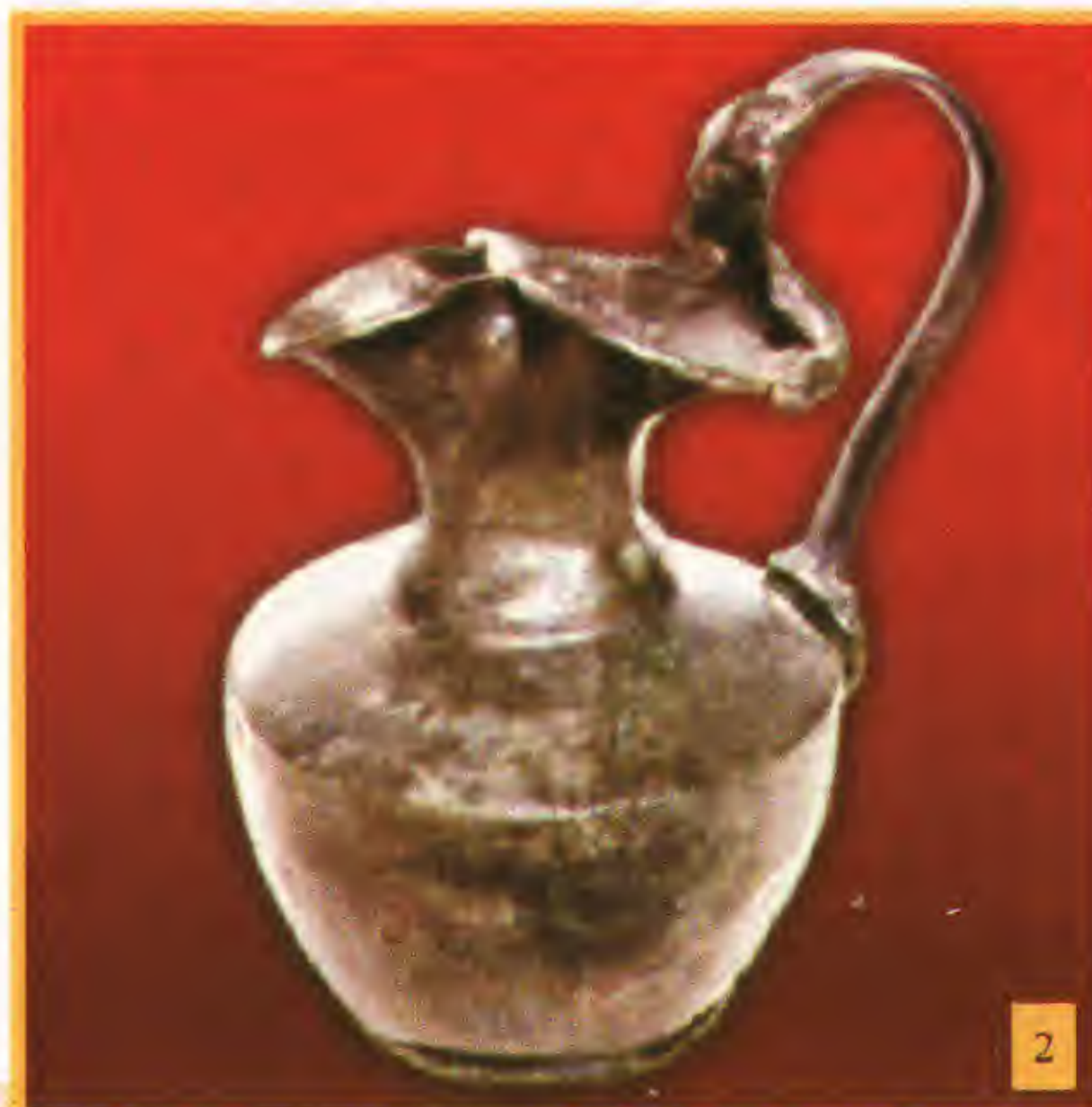
Материали от светилището в местността Бабанов - Мадара
Materials from the sanctuary in the Babanov area - Madara

There are remains of another Thracian settlement, dating back to IV-III-rd c. B.C., in the High Glade area around 2 km to the South-West of the Shumen fortress. A Thracian settlement, dating back to around IV-th c. B.C., is also registered in the Garbatsulya area nearby the quarter of Divdyadovo.

Наследството на римляните

Установяването на римляните точно в Шуменската крепост не е случайно. Почти всички римски пътища за Североизтока минавали през възловата Шуменска равнина, в която крепостта заема централно място.

The Roman Heritage

The settlement of the Romans exactly in the Shumen fortress is not by chance. Almost all Roman roads to the North East passed through the key Shumen plain in which it takes central position.

- 1 Глава на Артемида, III в. - РИМ
Head of Artemis, III c. - RMH
- 2 Бронзов съд, II-IV в., РИМ
Bronze vessel, II-IV c., RMH
- 3 Златна обица, II-IV в., РИМ
Gold earring, II-IV c., RMH
- 4 Бронзови статуетки на Афродита, II-IV в. - РИМ
Bronze statuettes of Aphrodite, II-IV c. - RMH

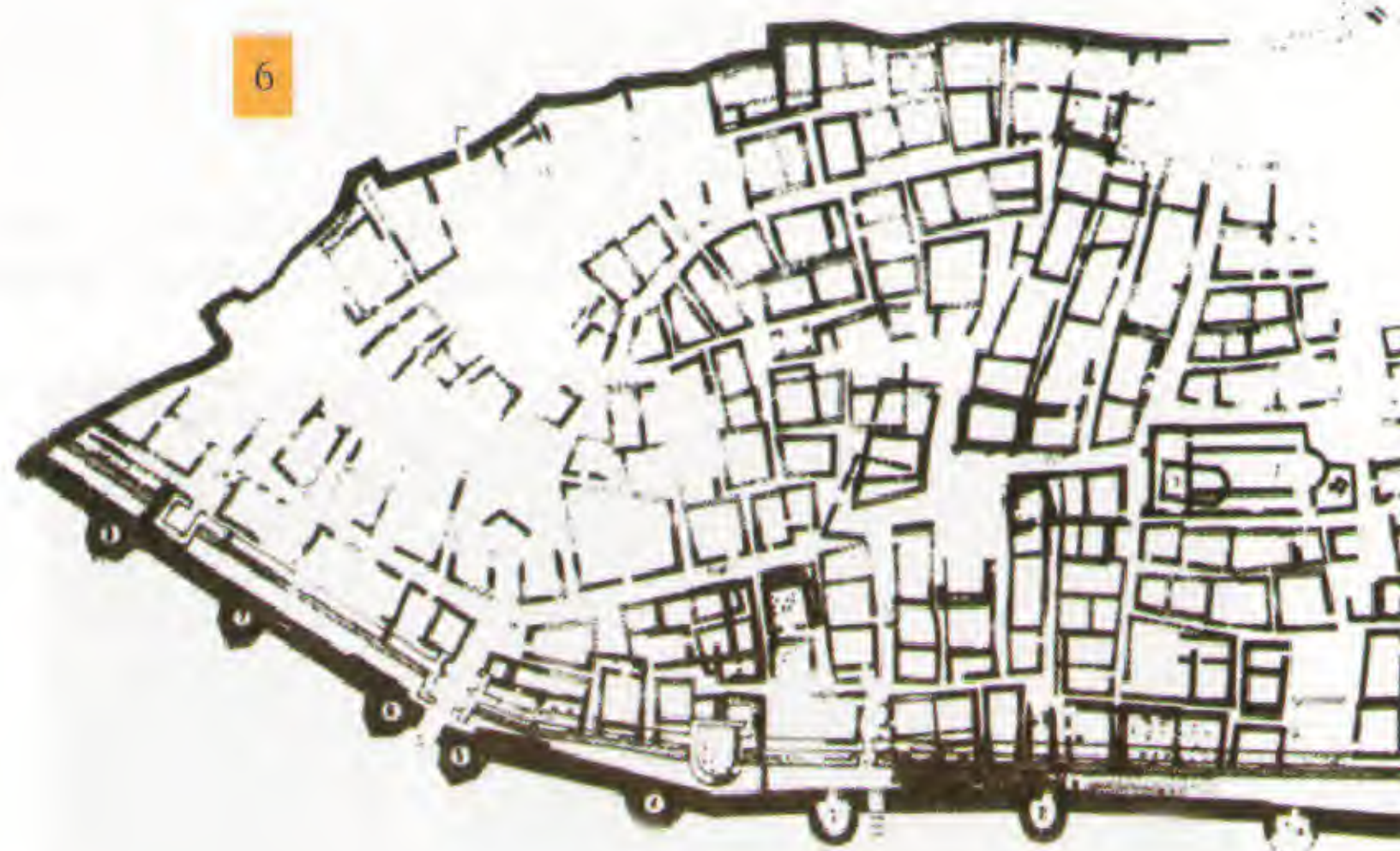

Сред най-значимите паметници от византийския период са раннохристиянската базилика край с. Хан Крум и крепостта край с. Войвода, за която се предполага, че е известната от писмените извори крепост „Динея“. През целия период на византийското присъствие крепостта е била важен стопански и културен център.

- 1 Византийска крепост, с. Войвода, IV в.
Byzantine fortress, village of Vojvoda, IV-th c.
- 2 Монети от Шуменската крепост, IV - V в.
Coins from the Shumen fortress, IV - V-th c.
- 3 Бронзова лампа, V в., РИМ
Bronze lamp, V-th c., RMH
- 4 Апликации от костени пластини, РИМ
Applications of bone lamellae, RMH
- 5 Стенопис от Базиликата в Аула на хан Омуртаг, IV-V в.
Fresco from the Basilica in Khan Omurtag's ceremonial hall, IV-V-th c.
- 6 Шуменска крепост - план, III - VI в.
Shumen fortress - lay out, III - VI-th c.

Among the most significant records of the past from the Byzantine period are the Early Christian basilica by the village of Khan Krum and the fortress by the village of Vojvoda which is presumed to be the renown Dineya fortress mentioned in written records. During the whole period of Byzantine presence the fortress has been an important economic and cultural centre.

1

Ранно средновековие / VIII - IX в. /

След основаването на Българската държава край Дунава, хановите предприели сериозни мерки не само за държавно-политическото ѝ укрепване, но и за военната ѝ защита. Те добре преценили важното стратегическо разположение на Шуменската крепост, разрушена при варварските нашествия (хуни, авари, остготи, славяни) V - VI в., и вероятно при хан Омуртаг (в началото на IX в.) я възстановили напълно. Тъкмо затова по градеж крепостта наподобява на Плиска и Преслав.

2

4

1 Каменен фриз от Преслав, X в., РИМ
Stone frieze from Preslav, X-th c., RMH

2 Кръстове - енколпиони, IX - X в., РИМ
Crosses - encolpions, IX - X-th c., RMH

3 Прабългарски кани, IX в., РИМ
Proto-Bulgarian ewers, IX-th c., RMH

4 Керемиди с изображение на шаман
от Мадара, VIII-IX в., РИМ
Roof-tile with an image of shaman
from Madara, VIII-IX-th c., RMH

5 Жертвеник, VIII - X в., РИМ
Sacrificial altar, VIII - X-th c., RMH

6 Византийски монети, с. Мадара
Byzantine coins, village of Madara

7 Старобългарски релеф от Шуменска
крепост, VIII - IX в., РИМ
Ancient Bulgarian relief from the Shumen
fortress, VIII - IX-th century, RMH

3

5

Early Middle Ages / VIII - IX-th century /

After the foundation of the Bulgarian State by the Danube River the khans took serious measures not only for its state and political consolidation but also for its wartime defence. They have assessed the important strategic location of the Shumen fortress destroyed during the barbarian incursions (Huns, Avars, Ostrogoths, Slavs) during the V-VI-th century and most probably during the Khan Omurtag reign (at the beginning of the IX-th century) it has been rebuilt completely. That's why the fortress resembles Pliska and Preslav by construction.

6

7

Зряло средновековие / XII - XIV в. /

Шумен преживява разцвет в развитието си през периода на Второто българско царство. В градоустройствено отношение Шуменската крепост е типичен пример на български средновековен град от това време. На разположения на около 30 дка град, изследователката Вера Антонова е регистрирала 123 амфитеатрално разположени жилищни сгради, 6 черкви, 27 улици и проходи, водоеми и др.

- 1 Макет на Шуменската крепост, XII - XIV в., РИМ
Miniature model of the Shumen fortress, XII - XIV-th c., RMH
- 2 Керамични съдове с графито украса от Шуменската крепост, XII - XIV в., РИМ
Ceramic vessels with graffito decoration from the Shumen fortress, XII - XIV-th c., RMH
- 3 Съд за течности с 8 дръжки от Шуменската крепост, XIII в., РИМ
Vessel for liquids with 8 handles from the Shumen fortress, XIII-th c., RMH

Mature Middle Ages / XII - XIV-th century /

Shumen blooms during the Second Bulgarian Kingdom. In town planning respect, the Shumen fortress is a typical example of a Bulgarian medieval town of its time. The explorer Vera Antonova has registered 123 amphitheatrically located buildings, 6 churches, 27 streets and passages, reservoirs, etc. in a town situated on a area of about 30 dka.

Костна апликация, XII-XIV в., РИМ
Bone application, XII-XIV-th c., RMH

В северозападната част на крепостта е била изградена силно укрепена цитадела. Затова Шумен, може би, е най-големият и най-развитият в стопанско отношение град в Североизточна България през XII-XIV в. През този период се развиват и занаяти: грънчарство (трапезна и кухненска керамика), стъklarство, каменоделство и др.

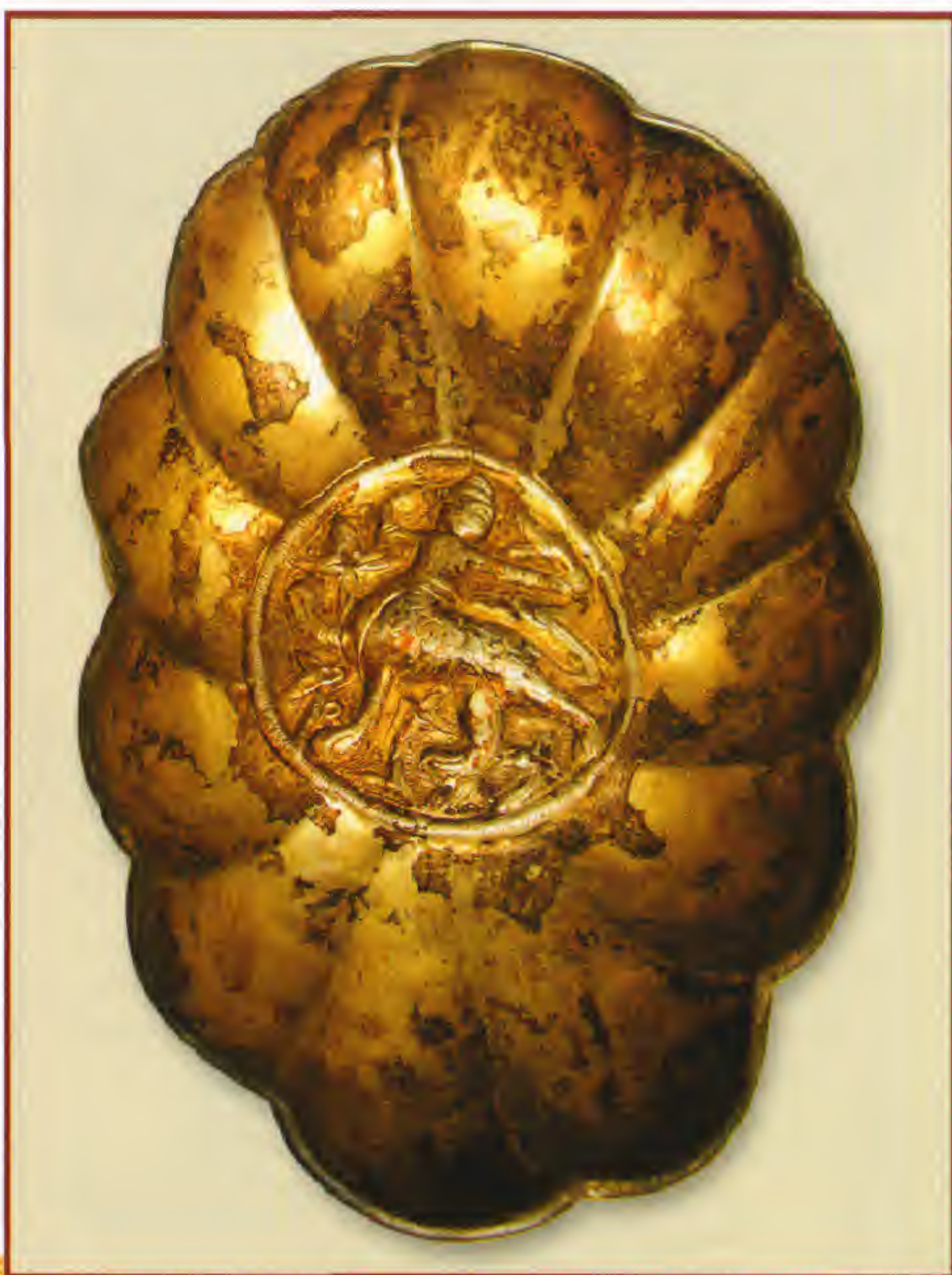
Съкровище от златни византийски монети от
Шуменската крепост, XIII в., РИМ
Treasure of gold Byzantine coins from
the Shumen fortress, XIII-th c., RMH

A strongly fortified citadel has been built in the South West part of the fortress. That's why Shumen is maybe the biggest and the most developed in economic aspect town in North East Bulgaria in the XII-XIV-th century. During this period crafts are also developed - pottery-making (table and kitchen ceramics), glass-making, stone-cutting, etc.

Накити от благородни метали, XII - XIV в., РИМ
Adornments of precious metals, XII - XIV-th c., RMH

Развиват се редица художествено-приложни занаяти, свързани с обработката на желязо, мед, бронз, сребро, злато, камък, кост, стъкло и др.

Литургичен съд с грифон - сребро с позлата
от Шуменската крепост, XII - XIV в., РИМ
Liturgical vessel with a griffin - gold-plated silver
from the Shumen fortress, XII - XIV-th c., RMH

Златна обеца, XII-XIVв., РИМ
Gold earring, XII-XIV-th c., RMH

A number of applied arts and crafts related to the working of iron, copper, bronze, silver, gold, stone, bone, glass, etc. are being developed.

Търновските царе отделят специално внимание на града и го превръщат в най-мощната крепост, бранеща подстъпите към Търново откъм Изток. Иван Шишман посещава и пребивава в Шумен. Това събитие е записано на камък - една от най-ценните археологически находки:

"... поставен от бога аз на българите цар Иван Шишман син на великия цар Иван Александър дойдох в град Шумен по царско благоволение в името на небесния цар Христа и аз Срацо писах внук на великия епикерний Срацимир тези слова"

Този надпис има историческо значение и затова, че в него за пръв път се изписва съвременното име на Шумен. С откриването му през 1966 г. се слага край на безпочвената версия за турския му произход.

Пръстени-сребро, XII - XIV в., Шуменска крепост
Rings-silver, XII - XIV-th c., Shumen fortress

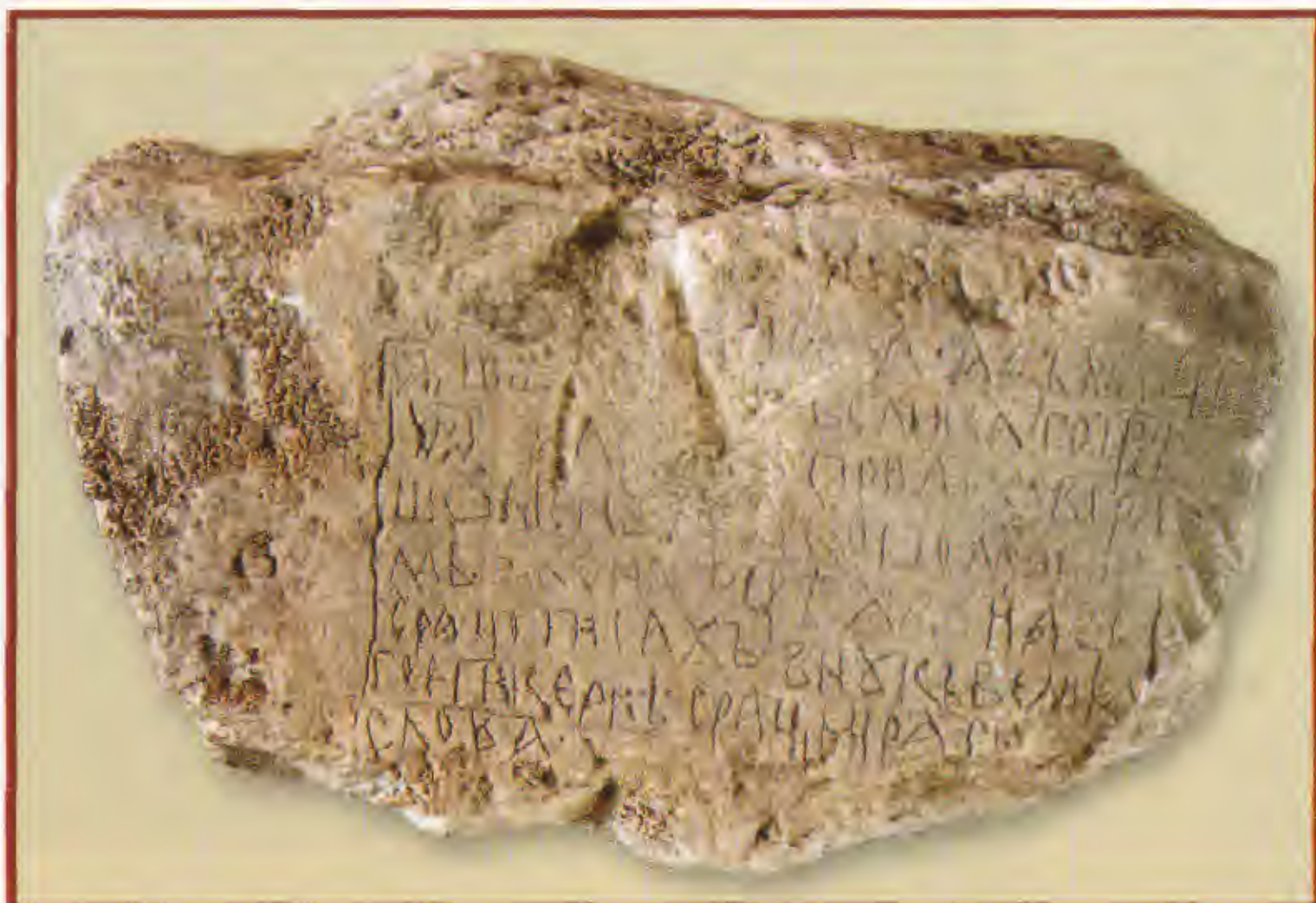

Иконка от стеатит с изображение на Йоан Богослов, XIII в., Шуменска крепост
A small steatite icon with an image of Ioan Bogoslov, XIII-th c., Shumen fortress

The Turnovo tsars pay special attention to the city and turn it into the most massive fortress defending the approaches to Turnovo from East. Ivan Shishman pays a visit and stays in Shumen. This event is inscribed in stone - one of the most valued finds in the fortress:

"... put up by God, the Tsar of the Bulgarians Ivan Shishman, son of the Great Tsar Ivan Alexander, came to the town of Shumen with the tsar's goodwill in the name of the King of Heaven Christ, and I, Sratso, grandson of the great cup-bearer Sratimir, wrote these words."

This inscription has a historical significance also because the contemporary name of Shumen is written out for the first time. The discovery of the inscription in 1966 puts an end to the unsubstantiated version for its Turkish origin.

Шишмановият надпис, XIV в., РИМ
The Shishman inscription, XIV-th c., RMH

Шумен - стратегически, военно-административен и стопански център в Османската империя

По време на турското робство градът постепенно е превърнат в най-мощния военно-стратегически пункт на четириъгълника Шумен - Русе - Силистра - Варна. Като град-военна крепост, Шумен винаги е бил обект на внимание по време на многобройните руско-турски войни, но никога не е превземан. Успоредно с това Шумен се утвърждава като важен административен и стопански център.

1

2

3

4

Shumen - strategic, military, administrative and economic center in the Ottoman empire

Under the Turkish yoke the city is gradually turned into the most powerful military-strategic point of the quadrangel Shumen-Rousse-Silistra-Varna. As a city-military fortress, Shumen has always been an object of attention during the numerous Russian-Turkish wars, but has never been conquered. Parallel to that Shumen wins recognition as an important administrative and economic centre.

Бойно снаряжение / XII - XIV в. / Accoutrements / XII - XIV-th c. /

1

Ризница, Шуменска крепост
Chain-mail, Shumen fortress

2

Боздуган, РИМ
Mace, Regional Museum of History

3

Алебарда, Шуменска крепост
Halberd, Shumen fortress

4

Бойни брадви, Шуменска крепост
Battle axes, Shumen fortress

5

Върхове на копия, Шуменска крепост
Spearheads, Shumen fortress

6

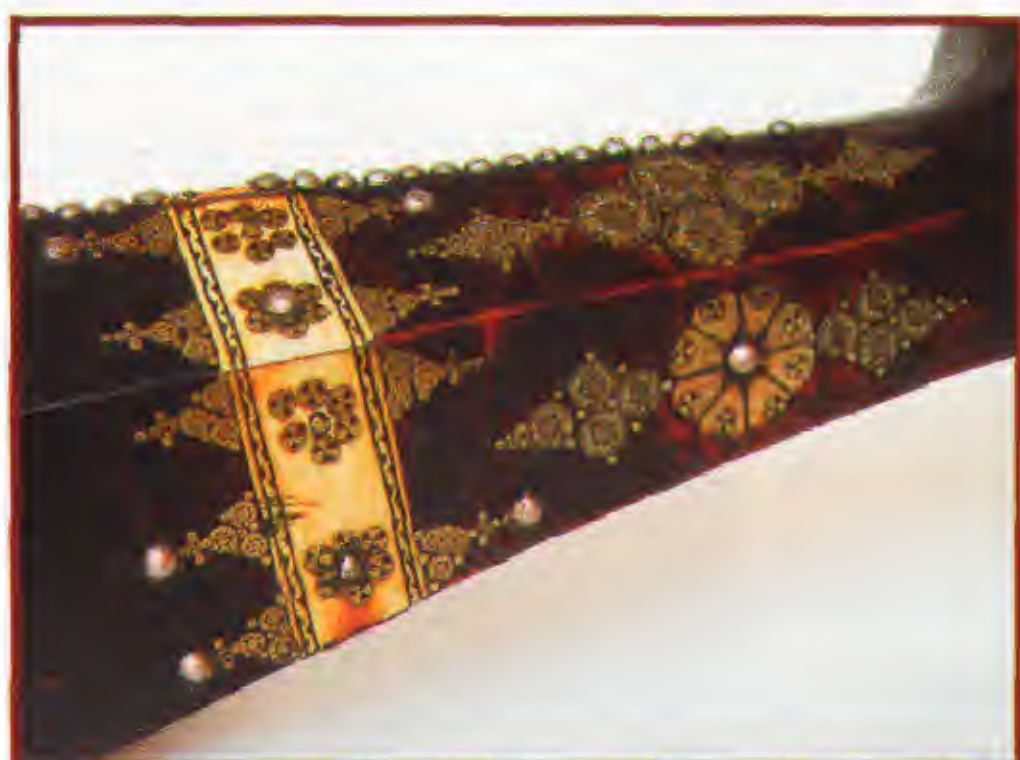
Кама, Шуменска крепост
Dagger, Shumen fortress

6

5

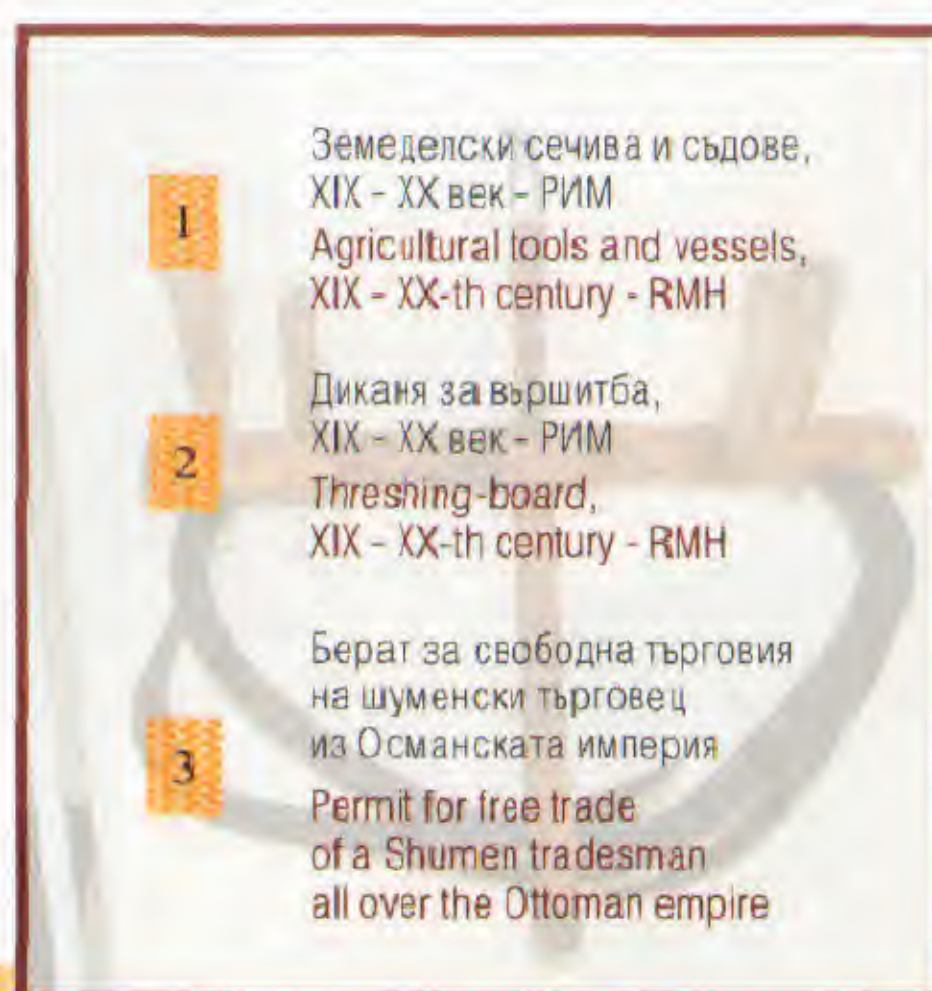
Превземането на Шуменската крепост от Владислав III Ягело (Варненчик) през 1444 г., Художник В. Вичев
Превземането на Шуменската крепост от Владислав III Ягело (Варненчик) през 1444 г., Художник В. Вичев

Оръжия, РИМ
Оръжия, РИМ

Още през XVI - XVIII в. Шумен се превръща в един от най-развитите в икономическо отношение български градове - имало около 300 дюкяна, а жителите му се определят като "търговци и занаятчии". Вече в налице професионална обособеност и шуменски търговци получават специални разрешителни /берати/, като привилегировани за търговска дейност из цялата империя. Градът се превръща в първостепенно средище-разпределител на стоки за Изтока и Североизтока.

1
Земеделски сечива и съдове,
XIX - XX век - РИМ
Agricultural tools and vessels,
XIX - XX-th century - RMH

2
Диканя за вършитба,
XIX - XX век - РИМ
Threshing-board,
XIX - XX-th century - RMH

3
Берат за свободна търговия
на шуменски търговец
из Османската империя
Permit for free trade
of a Shumen tradesman
all over the Ottoman empire

Ever since the XVI-XVIII-th century Shumen turns into one of the most developed in economic aspect Bulgarian towns - there have been around 300 shops in town and its citizens declare themselves as "tradespeople and craftsmen". There is already present professional differentiation and the Shumen tradespeople receive special permits /berat/ as privileged tradespeople all over the empire. The town turns into a major centre - goods distributor for the East and the North-East.

1

Предмети от бита

2

Objects of the country life

3

Изделия от майстори златари и медникари

4

Articles by master goldsmiths and coppersmiths

В епохата на същинското Възраждане в Шумен са се практикували около 40 занаята. Занаятчийските произведения все още задоволявали преобладаващата част от битовите потребности на населението и най-вече на основния консуматор - армията. Голяма част от произведенията на занаятчиите се изнасяла по пазарите на империята и дори в други страни. Най-прочути били шуменските медникари, които изнасяли своя продукция в Цариград, Венеция, Мала Азия, Сирия, Египет и др. Шумен вероятно е първият град по българските земи, които се снабдява с парна мелница в средата на XX в., известна сред гражданите му като "Лудата жерка".

About 40 crafts have been practised in Shumen during the epoch of the real Bulgarian National Revival. The craft industry products have still satisfied the predominant part of the daily wants of the population and mostly of the main consumer - the army. Big part of the craft industry products has been exported to the markets of the empire and even to other countries. The most famous have been the coppersmiths who have exported their output in Tsarigrad, Venice, Asia Minor, Syria, Egypt, etc. Shumen probably is the first town on Bulgarian soil that is equipped with a steam mill known among its citizens as the Crazy Mill.

4

Редица обстоятелства през XIX в. утвърждават Шумен като един от най-големите търговски средища в България - кръстопътното му местоположение, близостта до пристанище Варна, първият град в който се открива телеграф /1855 г./ и който поддържа редовна връзка с Белград и Венеция. По примера на дубровнишките търговци около средата на XIX в. и шуменските търговци построяват няколко големи безистена (складове с кантори). Търгува се с всички големи градове и пазари в империята и извън нея. Търговците стигат дори до Англия и Египет. В Шумен, във връзка с изграждането на "железницата" - Русе - Варна, около 1854 - 1855 г., е построен хотел по европейски образец, наречен "Европа", за който гостите на града казват, че е "оазис сред ориенталският свят".

Изделия от майстори златари
Articles by master goldsmiths

Таш мааза на площад "Кошир" - 1850 г.
Tash maaza at Koshir square - 1850

A series of circumstances strengthen the position of the town as one of the biggest trade centers in Bulgaria - its position on a crossroad, its proximity to the port of Varna, the first town where telegraph is available /1855/ and that maintains a regular liaison with Belgrade and Venice. Following the example of the Dubrovnik tradespeople around the middle of the XIX-th century the Shumen tradespeople also build up a few big roofed markets (warehouses with offices). Business is done with all the big cities and markets within the emrire and beyond its borders. The tradespeople even get to England and Egypt. A hotel named Europe, about which the town guests say that it is "an oasis amidst the Orient", is built on European model in Shumen in connection with the Russe-Varna railway construction works.

През 1744 г. в Шумен се издига втората по големина на Балканския полуостров Томбул джамия. Градът става известен и с баните, многобройните си чешми и фонтаните, за което благоприятства изобилието от водоизточници в самия град. Шумен е сред най-първите градове в Османската империя, който построява градски часовник - една изключителна новост за времето си.

1 Абаджийската чаршия на Бит пазар
Homespun market at rag-fair

2 Голямата чешма - 1688 г.
The big fountain - 1688

3 Старият часовник - 1740 г.
The old town clock - 1740

4 Томбул джамия - 1744 г.
Tombul mosque - 1744

Tombul mosque, the second largest mosque on the Balkan Peninsula, is built up in Shumen in 1744. The town also becomes famous for its baths, its numerous fountains favoured by the abundance of water sources in the town itself. Shumen is among the first towns in the Ottoman Empire that builds up a town clock - an exclusive novelty for its time.

РЕЗЕРВАТН

RESERVES

на 17 километра източно от Шумен
17 kilometres to the East of Shumen

Земята около величествените Мадарски скали е населявана от различни племена и народи от IV хилядолетие преди Христа до XV в. Съхранени са следи от култури на поселения от Средния палеолит и Каменно-медната епоха, на траки и римляни. Открит е разнообразен археологически материал от периода на Първата и Втората българска държава. Богатството на старинни културни пластове дава основание още на първите изследователи да нарекат Мадара „Българската Троя“.

Глинени съдове, II-III в., пр. Хр.
Earthenware, II-III-rd c. B.C.

Керамични съдове от Римската вила, II-IV в.
Pottery from the Roman villa, II-IV-th c.

Праисторически брадви, V хил. пр. Хр.
Prehistorical axes, V-th millennium B.C.

Праисторически оръдия на труда, VI-IV хил. пр. Хр.
Prehistorical implements, VI-IV-th millennium B.C.

The land around the magnificent Madara rocks is inhabited by different tribes and peoples from the IV-th millenium B.C. up to XV-th c. A.D. Traces of cultures, dating back to the Middle Paleolith and the Stone-Copper Age, as well as traces of Thracians and Romans are preserved. Varied archaeological finds are discovered from the period of the First and the Second Bulgarian Kingdom. The wealth of antique cultural layers give good reason yet to the first explorers to call Madara "the Bulgarian Troy".

Мадара е култов център през ранното и късното българско средновековие. За това благоприятстват природните дадености и близостта ѝ до първата и втората български столици Плиска и Преслав. По тази причина някои изследователи окачествяват Мадара като „държавен култов център“. Най-значителното езическо светилище – комплекс от сгради и голям свещен камък, известен като „Даул таш“, се намира севрозападно, в подножието на конника.

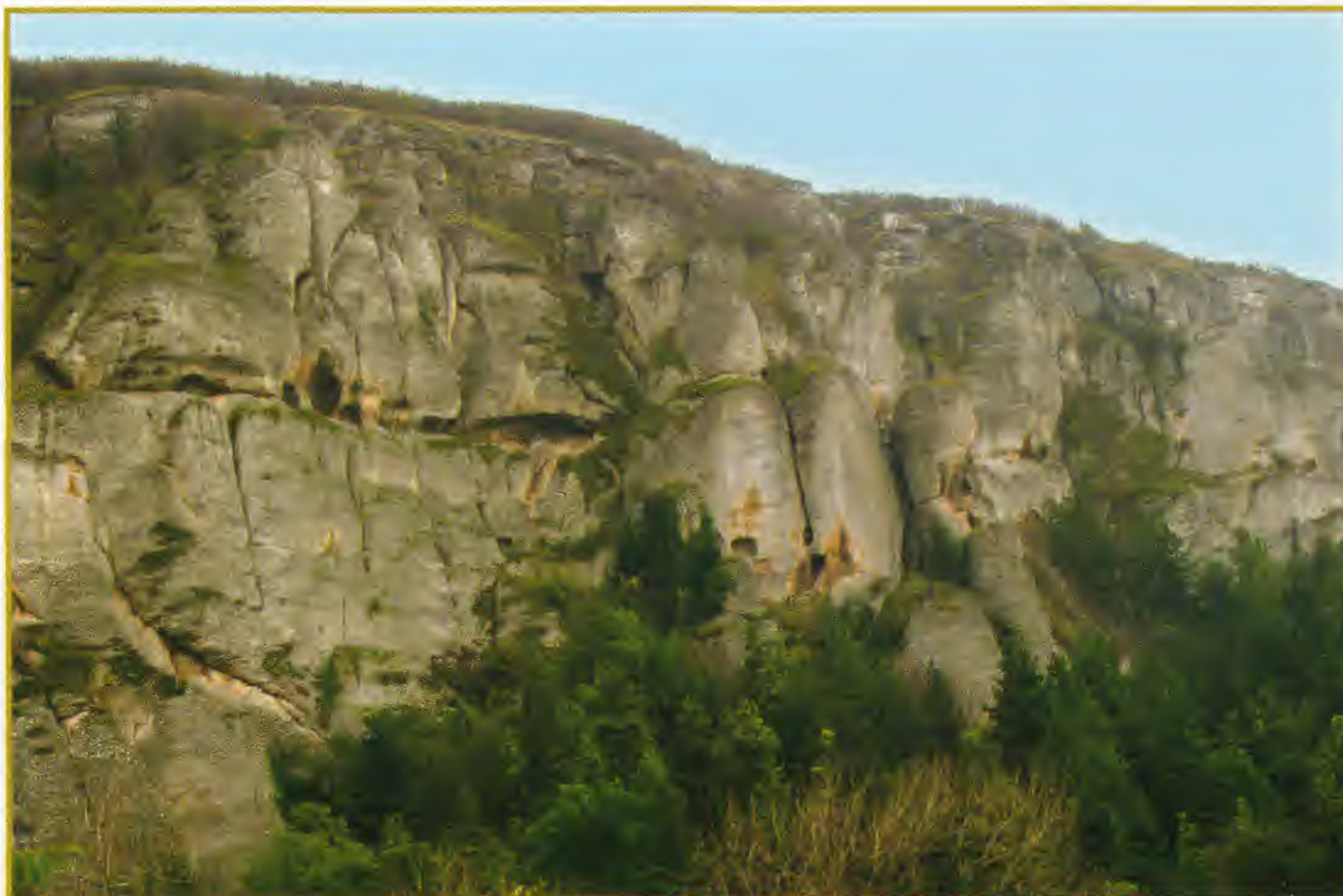

Мадарските скали The Madara rocks

Madara is a cult center during the early and late Bulgarian medieval period which is favoured not only by the natural resources but also by the proximity to the first and second Bulgarian capitals Pliska and Preslav. Some explorers qualify Madara as a "state cult center" by that reason. The most significant heathen sanctuary – complex of buildings and a large sacred stone known as "Daul tash" is situated to the North-West at the foot of the Madara Horseman.

И след приемането на християнството през IX в. Мадара продължава да е култов център, но на мястото на езическите требища се построяват християнски храмове. На терасата под „Даул таш“ се изгражда манастирски комплекс, а в крепостта на платото – църква. В периода на Второто българско царство възниква един от най-големите скални манастири в България с над 150 килии, гробници, скална църква. Мадара е привлекателна и с изключителните си природни прелести – величествени скали и пещери, извори, разнообразна флора и фауна с редки видове.

Скалният манастир, XII-XIV в.

The rock monastery, XII-XIV-th c.

Even after the adoption of Christianity in the IX-th century Madara continues to be a cult centre but Christian churches are built in the place of the heathen sacrificial altars. Monastery complex is built on the terrace under Daul tash and a church is built in the fortress on the plateau. One of the biggest rock monasteries in Bulgaria with over 150 cells, vaults and a rock church comes into being during the time of the Second Bulgarian Kingdom. Madara is also attractive with its phenomenal natural fascination - magnificent cliffs and caves, springs, diverse flora and fauna with rare species.

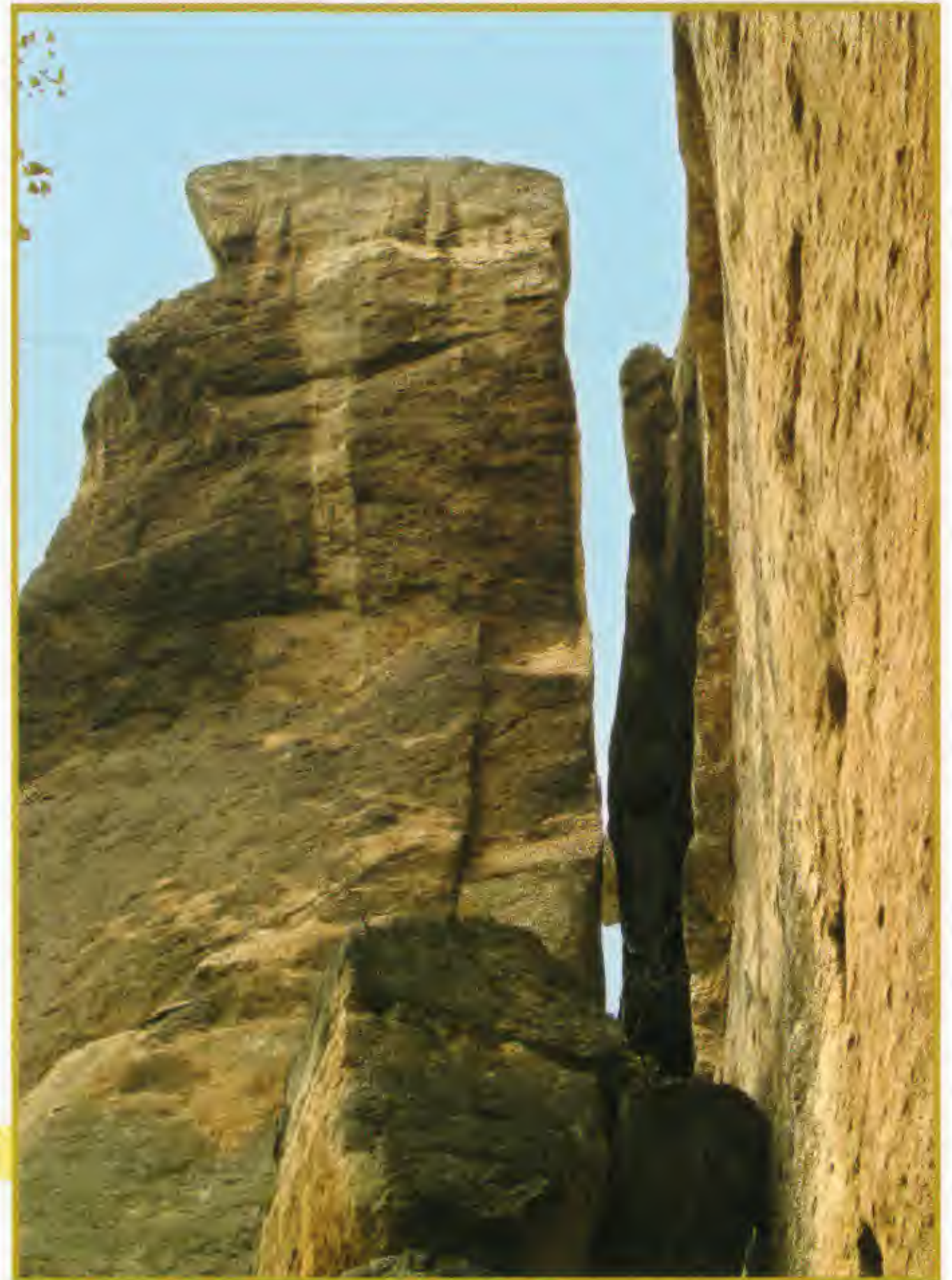

Средновековен манастирски комплекс, IX в.

Medieval monastery complex, IX-th c.

Голямата пещера със светилището, V-I в. пр. Хр.
The cavern with the sanctuary, V-I-st c. B.C.

Тайните стъпала към крепостта

The secret steps to the fortress

Малката пещера, VI-IV хил. пр. Хр.

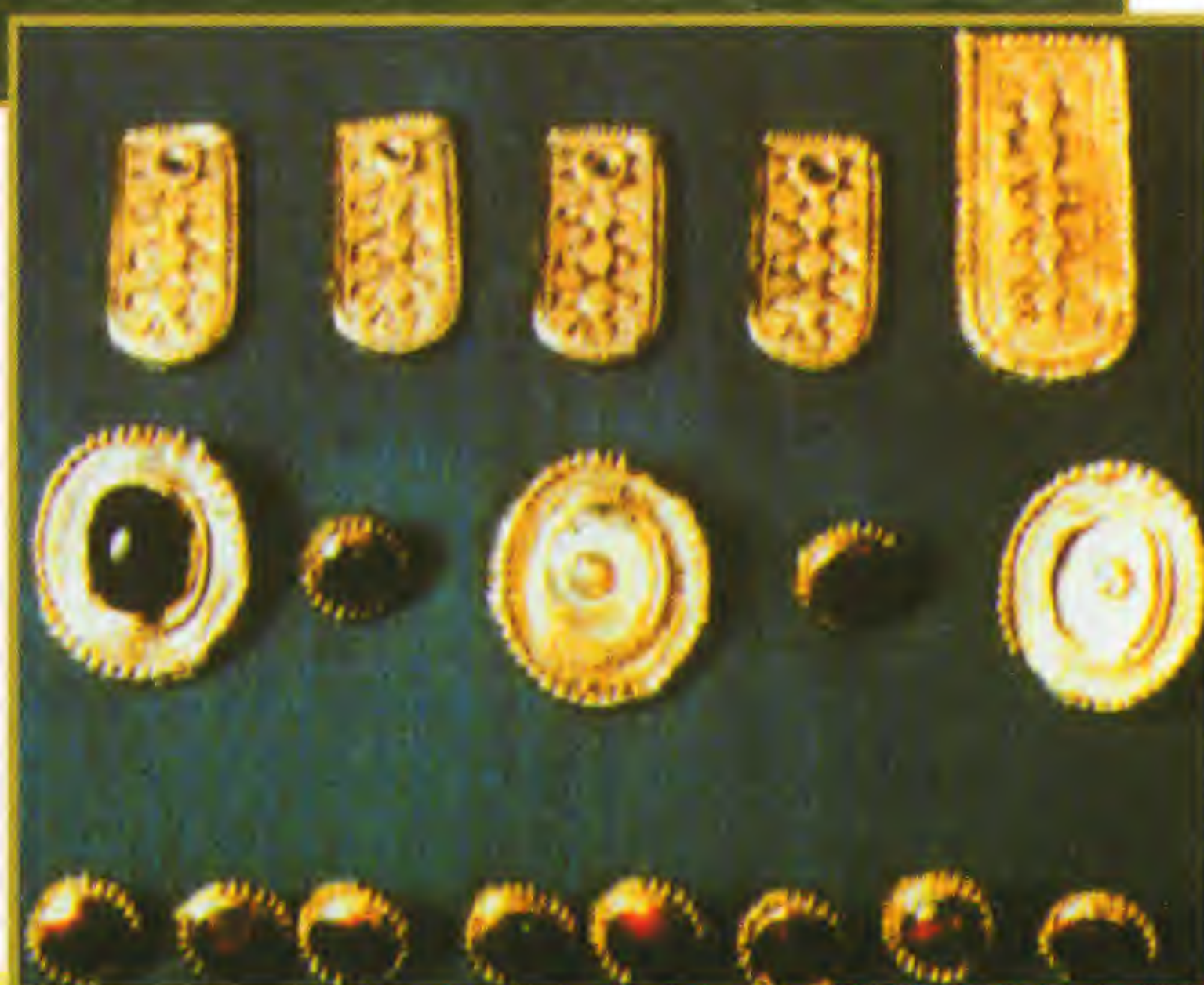
The small cave, VI-IV-th millennium B.C.

Първи златен коланен накит, VIII в.
First gold girdle adornment, VIII-th c.

Крепостта върху скалите
The fortress on the rocks

Втори златен коланен накит, IX в.
Second gold girdle adornment, IX-th c.

Мадарският конник

Най-значимият паметник в Националния историко-археологически резерват „Мадара“ е уникалният скален релеф, известен като Мадарски конник. Релефът, изваян върху величествената скала на 23 м. височина, е образец на ранносредновековното българско изкуство. Композицията представлява триумфална сцена, символизираща победа на български хан и мощта на утвърждаващата се българска държава в противоборство с Византия. Скалният релеф „Мадарски конник“ е единственият по рода си в Европа. През 1972 г. е включен в списъка на ЮНЕСКО като паметник със световно значение.

The Madara horseman

The most significant monument in the National Historical and Archaeological Reserve of Madara is the unique rock relief known as the Madara horseman. The relief carved into the majestic rock at a height of 23 m is a paragon of the early medieval Bulgarian art. The composition represents a triumphal scene symbolizing a victory of a Bulgarian khan and the power of the Bulgarian state strengthening its position in rivalry with Byzantium. The Madara horseman rock relief is unique in Europe. It is enlisted by UNESCO as a monument of world significance in 1972.

на 28 километра североизточно от Шумен
28 kilometres to the North-East of Shumen

- Първата столица на Българската държава - Плиска е основана от хан Аспарух и е разположена в равнината на границата на земите на славяни и прабългари на необитаем преди това терен. Името има славянски произход и означава блато, езеро. Споменава се за първи път през 971 г. във византийска хроника.
- Плиска е столица на България от 681 г. до 893 г.
- През 864 г. княз Борис приема християнството за официална религия в България.
- През 866 г. Борис посреща в Плиска с почести прогонените от Велика Моравия ученици на Кирил и Методий - Климент, Наум и Ангеларий. Въвежда се славянската писменост.

- The first capital of the Bulgarian State - Pliska is founded by Khan Asparuh and is situated in the plain on the frontier of the Slav and proto-Bulgarian lands on an uninhabited before that terrain. The name is of Slavic origin and means marshland, water. It is mentioned for the first time in a Byzantine chronicle in 971
- Pliska is a capital of Bulgaria from 681 to 893
- Knyaz Boris adopts the Christianity as an official religion in Bulgaria in 864.
- Boris meets with honours the sent away from Great Moravia Cyril and Methodius' disciples - Kliment, Naum and Angelarius in Pliska in 866. The Slavic letters are introduced.

Дворцовата църква
The Palace church

Архитектурни паметници:

- Основите на две юртообразни сгради с дървена конструкция от най-ранния период на столицата Плиска.
- Езически храм (каменна сграда) в Цитаделата.
- Крумовият дворец - най-ранната представителна сграда.
- Тронната палата от времето на хан Омуртаг.
- Малкият дворец (жилището на владетелското семейство).
- Дворцовата църква.
- Голямата базилика с Манастирския комплекс.
- Водохранилища, тръбопроводи, бани, кладенци.
- Тайни ходници, улични и дворни настилки.

Североизточната кула от крепостната стена, IX в.
The North-East turret of the fortified wall, IX-th c.

Таен ходник в основата на Цитаделата
Secret man-holes in the foundation of the Citadel

Architectural monuments:

- The foundations of two pavilion-like wooden structure buildings from the earliest period of the capital Pliska.
- The heathen temple (stone building) in the Citadel.
- Krum's Palace - the earliest representative stone building.
- The throne room from the time of Khan Omurtag.
- The Small Palace (the dwelling of the ruler's family).
- The palace church.
- The big basilica with the monastery complex.
- Reservoirs, pipelines, baths, wells.
- Secret man-holes, street and yard pavement

Крепостната стена

Fortified wall

- Изобилие от керамични изделия, между които три колекции съответно от 35, 20 и 14 съда.
- Производствен керамичен център.
- Знаци и рисунки – графити върху камък.
- Ювелирни изделия от благороден метал, стъкло и др.
- Византийски монети.

Златен кръст - енколпион
Gold cross - encolpion

- Plenty of pottery among which three collections respectively of 35, 20, 14 vessels
- Centre for ceramic manufacturing
- Signs and drawings-graffiti on a stone.
- Jeweller's articles made of precious metals, glass, etc.
- Byzantine coins.

Златен пръстен с надпис:
"Пръстенът подари архонът", IX в.
Gold ring with inscription:
"The ring was given by the leader", IX-th c.

Керамичен сервиз - над 40 съда за течности. Началото на IX в.
Ceramic set - more than 40 containers for liquids. The beginning of IX-th c.

Колан със златни гарнитури от саркофаг № 4 при Голямата базилика, IX - X в.
Златни накити от женско погребение в некропола на Голямата базилика, X в.

Waistband with gold trimmings from sarcophagus № 4 at the Big basilica, IX - X-th c.
Gold adornments from woman's funeral in the necropolis of the Big basilica, X-th c.

Велики Преслав (893 - 971 г.) става столица на Първото българско царство след народния събор през 893 г., когато на престола застава цар Симеон. Този период е свързан с разцвета на българската култура и изкуство през X в., наречен Симеонов и "Златен" век. Създадена е Преславската книжовна школа.

Архитектурни паметници:

- Зидове от крепостната стена на Вътрешния град.
- Две градски порти (северна и южна) на външната и три (северна, южна и източна) на вътрешната крепостна стена.
- Голям дворец (Тронна зала) и Малък (жилищен) дворец.
- Дворцов манастир.
- Две големи църкви в Дворцовия комплекс.
- Кръглата ("Златната") църква.
- Манастири в м. "Аврадака", "Под Вълкашина", Тузлалъка" и др.

Veliki Preslav (893-971) becomes a capital of the First Bulgarian Kingdom after the People's Council in 893 when Tsar Simeon comes to the throne. This period, called Simeon period and Golden Age, is connected with the blossoming of the Bulgarian culture and art during the X-th c. The Preslav Literary School is founded.

Architectural monuments:

- Fortified walls of the Inner city
- Two city gates (North and South) of the outer and three (North, South and East) of the inner fortified wall
- Big palace (Throne room) and small (residential) palace
- Palace monastery
- Two big churches in the Palace complex
- The rotunda (the Golden church)
- Monasteries in the area of Avradaka, Pod Valkashina, Tuzlalaka, etc.

Златната (Кръглата) църква на цар Симеон, X в.

The Golden (Rotund) church of Tsar Simeon, X-th c.

- Изобилие от керамични изделия с различно предназначение, известни като „бяла Преславска керамика“.
- Изключителни образци на каменната пластика, архитектурни детайли с растителни, животински и геометрични орнаменти.
- Съдове и култови предмети от благороден метал.
- Богато разнообразие от керамични икони и иконостаси.

Рисуван керамичен съд с форма на патица от Дворцовия манастир
Painted duck-shaped ceramic vessel from the Palace monastery

Рисувана керамична чаша от Дворцовия манастир
Painted ceramic cup from the Palace monastery

- Plenty of pottery with various function known as „white Preslav ceramics“
- Superb models of stone plastic arts, architectural pieces with plant, animal and geometrical ornaments
- Vessels and cult objects made of precious metal
- A wide variety of ceramic icons and icon-stands

Фрагменти от рисувани керамични съдове от Дворцовия манастир
Fragments of painted ceramic vessels from the Palace monastery

Керамична плоча от Свети Теодор от Патлейна
Glazed ceramic tile of Saint Teodor from Pallejna

Златна апликация с перли и лъвско изображение от Вътрешния град
Gold application with pearls and a figure of a lion from the Inner City

Глазирана чаша от Дворцовия манастир
Glazed cup from the Palace monastery

Глазирана стомна с релефна украса от Дворцовия манастир
Glazed embossed earthen jug from the Palace monastery

Рисувана керамична купа с орелоглав грифон от Дворцовия манастир
Painted ceramic bowl with eagle-head griffin from the Palace monastery

Входа на Златната църква

The entrance of the Golden church

Преславското съкровище

The Preslav Treasure

Точното датиране на находката е възможно благодарение на византийски монети, сечени по времето на Константин VII /945-959 г./. Това е наложило мнението, че накитите са принадлежали на царица Мария или на някоя от дъщерите ѝ.

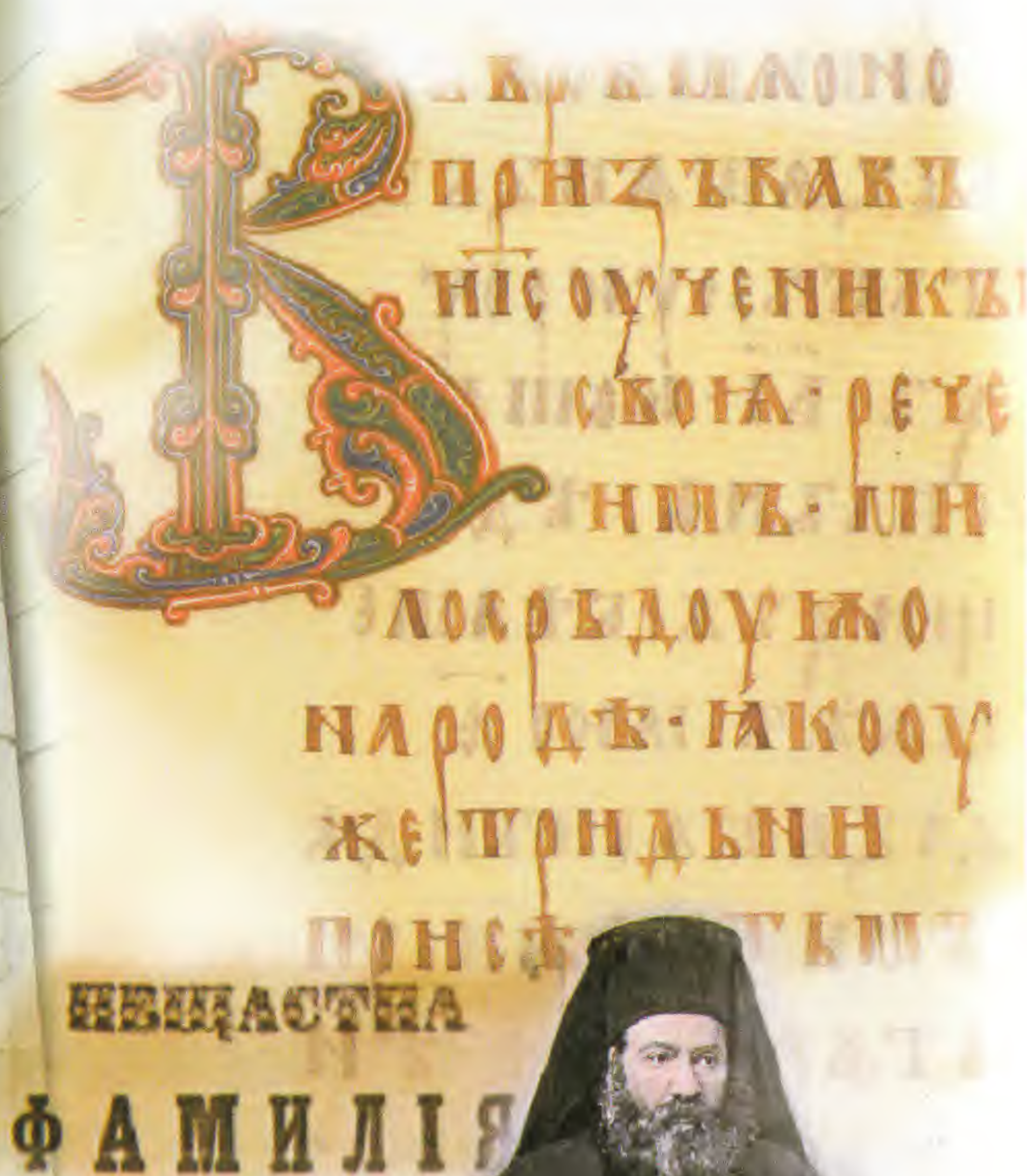
The accurate dating of the find is possible owing to the Byzantine coins minted about the time of Constantin VII (945-959). This has pressed the view that the adornments have belonged to Tsaritsa Maria or to some of her daughters.

КУЛТУРА

CULTURE

КНИЖОВНОСТ

И ЛИТЕРАТУРА

Шестоднев - Йоан Екзарх
Six-Day - Yoan Ekzarh

Шуменският край е люлката на българската книжовност и литература. Тук пристигат учениците на светите братя Кирил и Методий и за няколко години техните последователи успяват да преведат всички основни богослужебни книги на християнската църква.

Наред с преводната богослужебна литература тук се създават образци на оригинална богословска и светска книжовност. Първото българско стихотворение в акростих „Азбучна молитва“ на епископ Константин Преславски, „Шестоднев“ на Йоан Екзарх, „За буквите“ на Черноризец Храбър полагат основите на средновековната българска литература и с огромния си идеен и патриотичен заряд се превръщат в идеологическата основа на Симеоновия „Златен век“.

Симеон и книжовниците
Simeon and the men of letters

Златната църква - Велики Преслав
The Gold church - Veliki Preslav

„Златен век“ - мозаечно пано
Golden Age - inlaid work

The region of Shumen is the cradle of the Bulgarian letters and literature. The disciples of the holy brothers Cyril and Methodius arrive here and in the space of several years their followers manage to translate all the basic liturgical books of the Christian church.

Along with the translated liturgical literature here are created paragons of original theological and secular literature. The first Bulgarian poem in acrostic - Alphabetic Prayer by Bishop Konstantin Preslavsky, Six-Day by Yoan Ekzarh, About the Letters by Chernorizets Hrabar lay the foundations of the medieval Bulgarian literature and with their immense ideological and patriotic store they turn into ideological foundation of the Golden Age of Simeon.

И протина каго въ рини въ селенихъ
корноу твърдишъ. такождетъ
нылихъ глаголю твораче. сиже
своа въ ржисповѣда. неспренимъ
молъ братомъ мѣфодѣмъ нисъ
пѣшникомъ въ кжислужѣ.
нѣспренимъ спенимъ пошване
нѣспренимъ прѣдѣвъ своимъ оутѣнкомъ
дѣспренимъ въ ржисповѣда. нѣспренимъ
шпындѣмъ дѣспренимъ пакы прѣдѣ
тъхъ нама. нѣспренимъ нѣспренимъ
нѣспренимъ шпындѣмъ дѣспренимъ
ше. прѣ оуходѣмъ нѣспренимъ
бгоу дѣспренимъ. ѿмоужѣсавѣ
вѣспренимъ, аминъ.

За буквите - Черноризец Храбър
About the Letters - Chernorizets Hrabar

Константин Преславски
Konstantin Preslavski

Добри Войников
Dobri Vojnikov

ШУМЕН е живородният център на българското Възраждане и в областта на книжовността и литературата. Тук са написани първата българска драма и първата българска повест, издават се редица оригинални произведения, превеждат се руски и западноевропейски автори.

Илия Р. Блъсков
Iliya R. Blaskov

Васил Друмев
Vassil Drumev

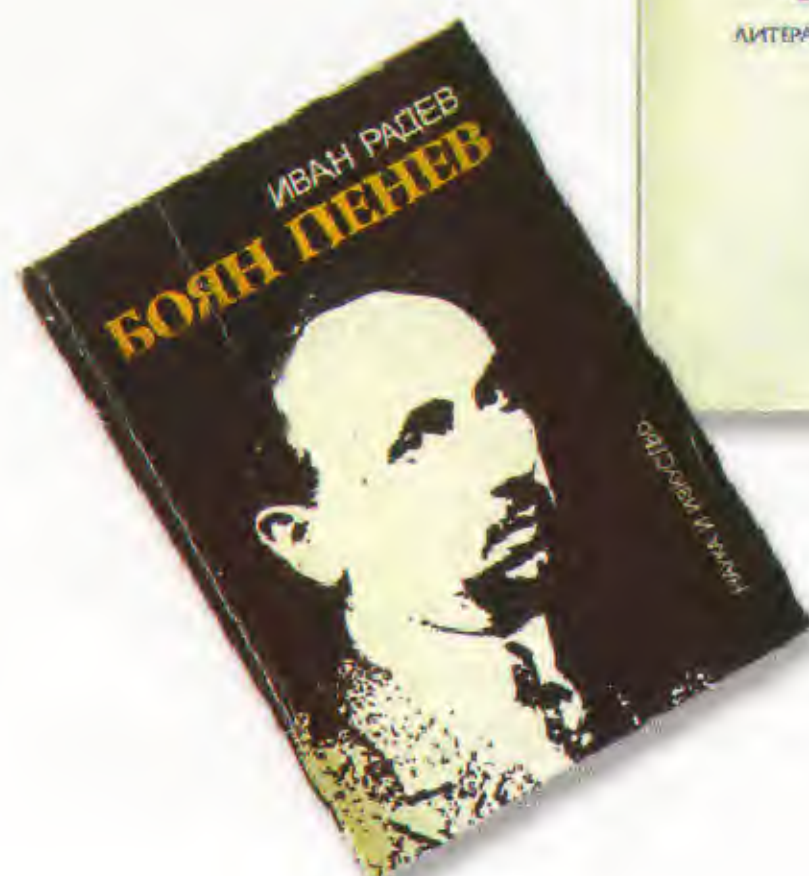

SHUMEN is the native centre of the Bulgarian National Revival in the realm of the letters and literature too. Here are written the first Bulgarian drama and the first Bulgarian long short novel, series of original works are published, Russian and Western European authors are translated.

В по-ново време Шумен става градът на българската литературна критика. С него свързваме имената на Емил Георгиев, Боян Пенев, Здравко Петров, Тончо Жечев и цяла плеяда талантиливи критици и литературни историци, които работят в Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“.

Емил Георгиев
Emil Georgiev

Later Shumen becomes the town of the Bulgarian literary critique. We associate with it the names of Emil Georgiev, Boyan Penev, Zdravko Petrov, Toncho Zhechev and a whole pleiad of talented critics and literary historians who work at Bishop Konstantin Preslavsky University of Shumen.

Тихите възрожденски улички на Шумен пазят спомен от стъпките на поетите Иван Пейчев, Богдан Тетовски и Ганчо Мошков, под уханните липи още може да срещнете по-младите Кирил Гончев, Борислав Геронтиев, Роза Боянова, Валери Станков и Антонин Горчев. А новата българска литература не би изглеждала същата без положените в основата ѝ романи на Стилиян Чилингиров или без последните разкази и новели на Захари Странджев и Виолета Кънчева. На книжовната карта на България Шумен е град с първостепенна важност.

The quiet Shumen streets of the Bulgarian National Revival retain a memory of the steps of the poets Ivan Peychev, Bogdan Tetovski and Gancho Moshkov, you can still meet the younger Kiril Gonchev, Borislav Gerontiev, Roza Boyanova, Valeri Stankov and Antonin Gorchev under the fragrant linden trees. And the new Bulgarian literature wouldn't look the same without the novels of Stiliyan Chilingirov, the latest short stories and long short stories of Zahari Strandzhev and Violeta Kancheva that are laid in its foundation. Shumen is a town of primary importance on the literary map of Bulgaria.

Възрожденското училище в кв. Дивдядово, 1846 г.
The school of the Bulgarian National Revival in the quarter of Divdyadovo, 1846

Шумен е един от безспорните лидери сред българските градове в областта на културно-просветното Възраждане. Градът се прочува по българските земи с добре уредените си училища. Между 1842 - 1844 г. се закриват двете общоградски килийни училища. На тяхно място отваря врати първото взаимно училище, настанено в построена за целта сграда. С това се поставя начало на реформа в образованието. Обучението на децата вече става на „простобългарски“. По този начин се регламентира един от елементите на *светска програма* в новобългарското училище.

Дивит - метална мастилница с пера, XIX в.
Metal ink-pot and quill box, XIX-th c.

Плочка за писане и калем, XIX в.
Writing tablet and a slate-pencil, XIX-th c.

Shumen is one of the undisputed leaders among the Bulgarian towns in the field of cultural and educational National Revival. The town becomes known in the Bulgarian lands for its well-run schools. The two all-town monastery schools are closed down between 1842 and 1844. The first mutual school is opened in their place, accommodated in a specially put up for that purpose building. This lays the beginning of a reform in education. The teaching of the schoolchildren comes to be already in „plain Bulgarian“. This way is regulated one of the elements of the secular program of studies in the modern Bulgarian school.

Мъжкото класно училище, 1849 г.
The class school for boys, 1849

Не случайно Шумен е един от градовете през Възраждането, които изпращат най-много младежи на учение в Европа.

Успехът на просветното дело се дължи и на важната роля на учителството. В града са работили едни от най-добрите български учители като: Стефан п. Изворски, Сава Филаретов, Сава Доброплодни, Иван Богоров, Анастас п. Гранитски, Христо Златев, първата жена учителка в града Елена Златарева и др.

В Шумен израстват местни учителски кадри, които имат национална значимост в областта на просветата и културата: Добри Войников, Васил Друмев, Тодор Икономов, Панайот Волов, Димитраки Константинов, Тодор Байчев, Харалан Ангелов, Никола Патоев и др. Учителстването на Д. Войников се смята за „златно време на г-на Войникова за шуменските училища.“

1

2

1

Ръкопис на първата новобългарска печатна книга "Кирикодромин" ("Неделник" - 1860 г.) на Софроний Врачански

Manuscript of the first modern Bulgarian printed book - Kirikodromin (Nedelnik-1860) by Sofronij Vrachanski

2

Сава Доброплодни
Sava Dobroplodni

3

Рибният буквар на д-р Петър Берон, 1824 г.
The Fish Primer by Dr. Petar Beron, 1824

3

Shumen is not accidentally one of the towns during the Bulgarian National Revival that send the most young people to do their studies in Europe

The success of the education in Shumen is due to the significant role of the teachers too. The best Bulgarian teachers such as Stefan Izvorski, Sava Filaretov, Sava Dobroplodni, Ivan Bogorov, Atanas Granitski, Hristo Zlatev, Elena Zlatareva - the first woman schoolteacher in town, etc. have worked in town.

Local teaching cadres of national significance in the scope of education and culture such as Dobri Vojnikov, Vassil Drumev, Todor Ikonov, Panayot Volov, Dimitraki Konstantinov, Todor Bajchev, Haralan Angelov, Nikola Patoev, etc. rise in Shumen. Dobri Vojnikov's work as a teacher is regarded as „Mr. Vojnikov's golden age for the Shumen schools“.

Илия Р. Блъсков
Iliya R. Blaskov

Особено голяма заслуга за развитието на шуменските училища имат занаятчийските сдружения познати като "еснафи", които ежегодно според силите си заделяли значителни средства за просветното дело в града. През 1856 г. в Шумен се открива първото в България Девическо класно училище. Същата година Сава Доброплодни основава „полугимназия“, като за целта само за един ден събрал от „ревностните“ за наука „шумненци“ 30 хл. гроша. Издръжката на училищата изцяло се осъществявала от дарителство във вид на пари, сгради, дюкяни, земя, издръжка на младежи да учат в чужбина и т.н. Някои от по-знатните дарители са: Хаджи Сава х. Илиев, Хаджи Симеонко, Хаджи Димитраки х. Панов, Хаджи Стоян Ганушев, Хаджи Върбан Станев, Андрей Ранков, Хаджи Анастас Стоянов, Маринчо Бенли, Матю Рачев, Петър Берон и др.

Тодор Икономов
Todor Ikonov

Васил Друмев
Vassil Drumev

Панайот Волов
Panayot Volov

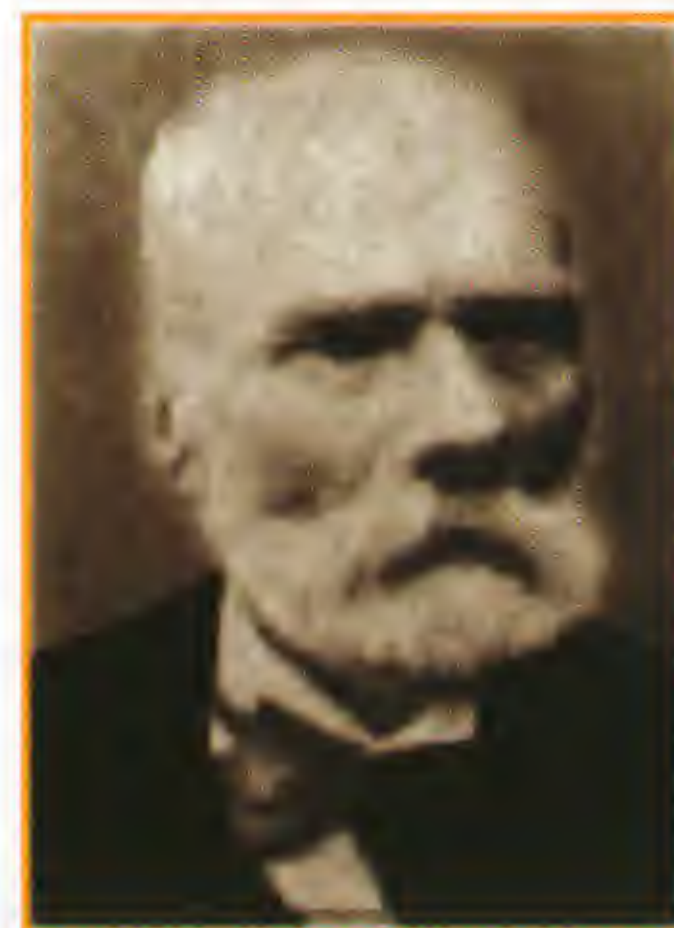
The craft-guilds render great service to the development of the Shumen schools by allocating considerable funds for education in town. The first Bulgarian class school for girls is opened in Shumen in 1856. The same year S. Dobroplodni establishes „semi-secondary school“ as for the purpose he has collected only for a single day 30 thousand grosha from „keen“ on knowledge „Shumeners“. The maintenance of the schools has been realized by donations in the form of money, buildings, workshops, land, allowances for young people to study abroad, etc. Some of the more eminent donors are Hadji Sava Iliev, Hadji Simeonko, Hadji Dimitraki Panov, Hadji Stoyan Ganushev, Hadji Varban Stanev, Andrej Rankov, Hadji Atanas Stoyanov, Marincho Benly, Matyu Rachev, Petar Beron, etc.

Добри Войников
Dobri Vojnikov

Едно от най-забележителните постижения на просветното дело в Шумен е провеждането на Първия учителски екзархийски събор в България през 1873 г. На събора се узаконява звучната метода, установява се единство в образователния и възпитателния процес, уеднаквяват се програмите на селските и градските основни училища, въвежда се задължително начално образование във Варненската и Преславска епархия. Освобождението през 1878 г. заварва Шумен със завидно развита училищна мрежа - 6 училища с 1322 ученици, от които 463 момичета.

Костаки Дюкмеджиев
Kostaki Dyukmedzhiev

Андрейковото (Девическото) училище, 1870 г. - сграда, запазена и до днес
Andrejko's (the Girls') school, 1870 - building, preserved to this day

Маринчо Бенли
Marincho Benly

Атанас х. Стоянов
Atanas Stoyanov

д-р Петър Берон
Dr. Petar Beron

One of the most remarkable achievements of education in Shumen is the first teachers' exarchic council in Bulgaria held in 1873. The vocal method is legalized at the council, unity in the educational and educative process is established, the programs of study of the village and town primary schools are unified, compulsory elementary education is introduced to Varna and Preslav eparchy. The Liberation (1878) finds Shumen with prominently developed school network 6 schools with 1322 schoolchildren, 463 of whom are schoolgirls.

Сградата на бившето училище "Богдан Ганев"
The building of the former Bogdan Ganev School

Традициите в културата продължават и през XX век. И в следосвобожденските години Шумен има добри резултати в просветното, читалищното и театралното дело.

Богдан Ганев.
Bogdan Ganev

The traditions in culture carry on in the XX-th century too. Shumen produces good results in the educational, library and theatrical activity also in the postliberation years.

Сградата на бившето училище "Димитър Кънчев" в квартал "Тракия"
The building of the former Dimitar Kanchev School in the Trakia quarter

Димитър Кънчев
Dimitar Kanchev

Нанчо Попович
Nanko Popovich

ПМГ "Нанчо Попович"
Nanko Popovich Secondary School
of Mathematics and Natural Sciences

И след Освобождението Шумен остава пример за български град с развито образование и като център за подготовка на педагогически кадри. Тук се открива Държавно педагогическо училище.

Бившето училище "Жечко Попов и Никола Османлиев"
The former Zhechko Popov and Nikola Osmanliev School

Жечко Попов
Zhechko Popov

Shumen remains a model for Bulgarian town with developed education as well as a centre for preparation of pedagogical cadres after the Liberation too. A state pedagogical school is established here.

Шуменският университет "Еп. Константин Преславски"

Bishop Konstantin Preslavsky University of Shumen

В града научно-изследователската дейност се развива разностранно в: Шуменски университет "Еп. Константин Преславски", Земеделски институт, Институт за захарно цвекло, Регионален исторически музей, Археологически институт към БАН – филиал Шумен, Факултет за артилерия, противовъздушна отбрана и комуникационно-информационни системи към Националното военно училище "Васил Левски" и др.

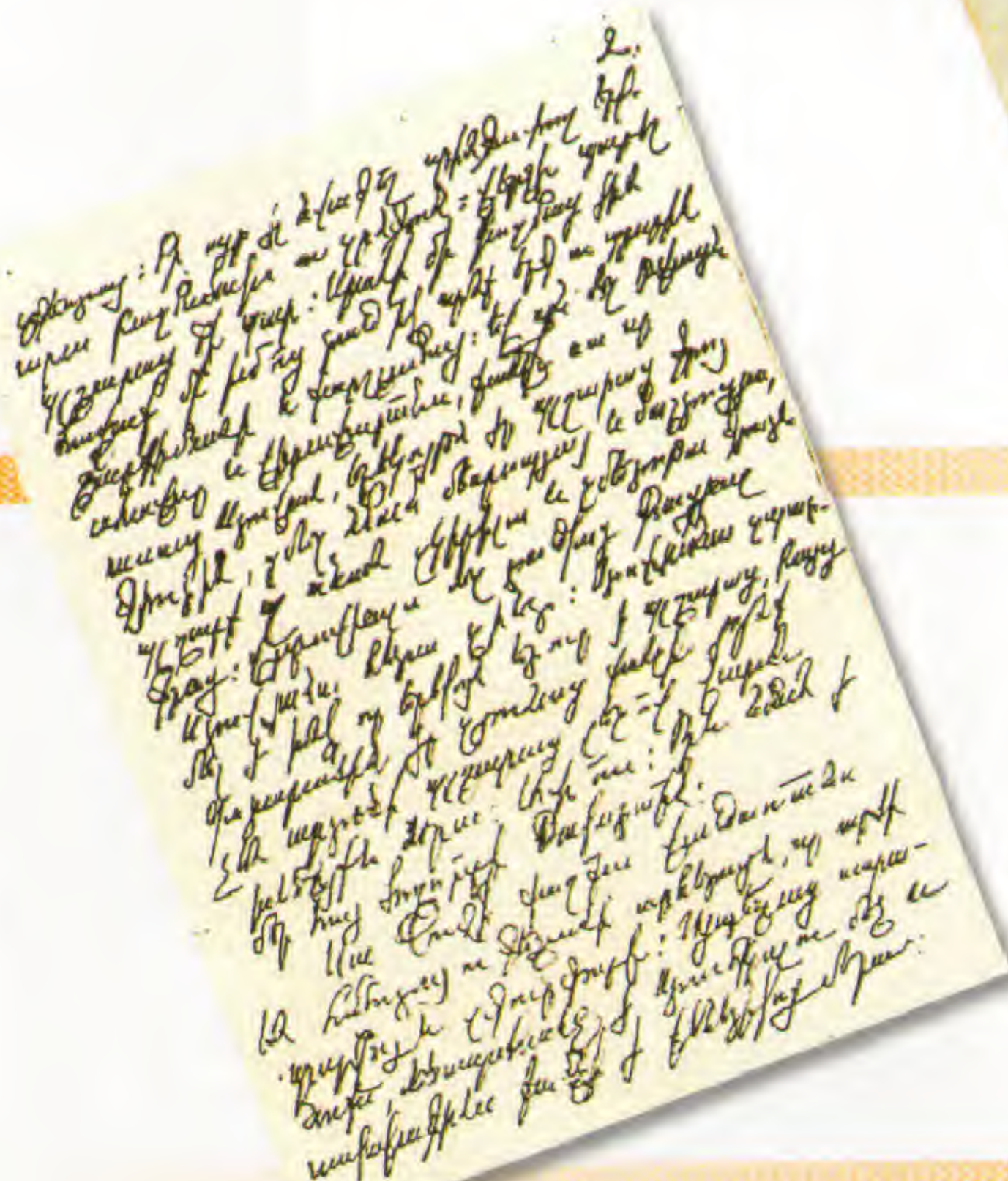
Research work is done in town at: Bishop Konstantin Preslavsky University of Shumen, the Institute of Agriculture, the Sugar Beet Institute, the Regional Museum of History, the Institute of Archaeology at the Bulgarian Academy of Sciences Shumen branch, the Faculty of Artillery, Air-Defence, Communication and Information Systems at Vassil Levski National Military School, etc.

Националното военно училище "Васил Левски"

Vassil Levski National Military School

Град Шумен има съществен принос за развитието на българската култура до Освобождението. Тук се раждат и изявяват редица изтъкнати музиканти, писатели, публицисти, преводачи. Добри Войников е основоположник на българското драматургично творчество. Васил Друмев написва най-забележителното произведение във възрожденската драматургия - "Иванку - убиецът на Асеня I". Друмев е автор и на първата оригинална българска повест от епохата на Възраждането "Нещастна Фамилия".

The town of Shumen has considerable contribution to the development of the Bulgarian culture up to the Liberation. A number of distinguished musicians, writers, publicists, translators were born and had worked here. Dobri Vojnikov is a founding father of the Bulgarian dramatic art. Vassil Drumev writes the most remarkable work in the dramaturgy of the Bulgarian National Revival - Ivanku - the Assassin of Assenya I. Drumev is also an author of the first original Bulgarian long short story from the Bulgarian National Revival Unhappy Family.

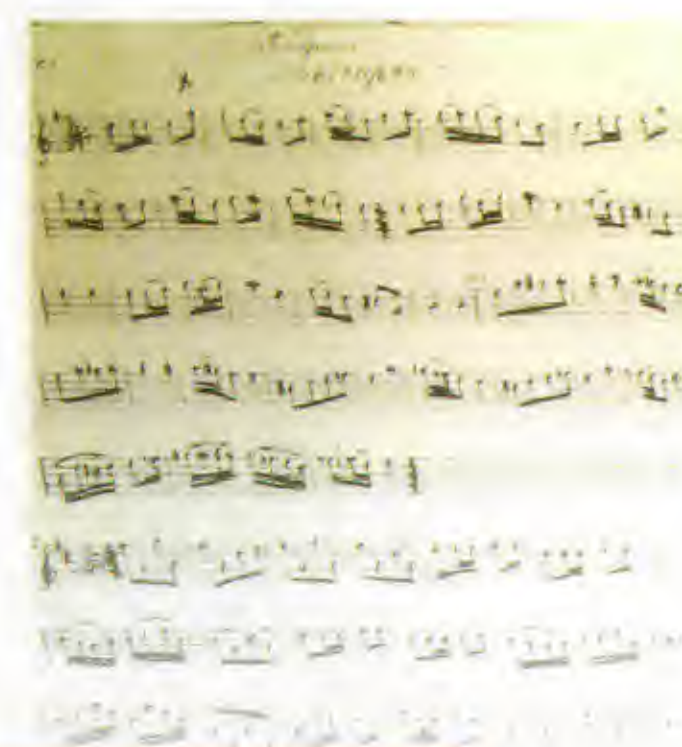

Къщата музей "Добри Войников"
Dobri Vojnikov house-museum

Добри Войников
Dobri Vojnikov

В средата на XIX в. Шумен е един от най-напредналите в културно отношение градове. Тук се е състояло първото засега документирано гражданско честване на Св. св. Кирил и Методий през 1813 г., отбелязано с театрално представление и музикални изпълнения. Създава се първият български оркестър от класически инструменти през 1850 г., под ръководството на унгарския емигрант Михайл Шафран. През 1856 г., в града се играе първото театрално представление в България - пиесата „Михалъ“ от Сава Доброплодни. В Шумен е организирана и една от първите археологически сбирки в България през 1857 г., с което се слага началото на музейното дело в града.

Сава Доброплодни
Sava Dobroplodni

Оркестъра на М. Шафран - 1850 г.
M. Shafran's orchestra - 1850

Shumen is one of the most advanced in cultural respect towns in the middle of the XIX-th century. The first documented for the time being civil celebration of St. st. Cyril and Methodius takes place here in 1813. It is marked with theatrical and musical performances. The first Bulgarian classical instruments orchestra is founded in 1850 under the guidance of the Hungarian immigrant Mihai Shafran. The first community centre theatrical performance in Bulgaria is played in town in 1856 the stage play Mihal by Sava Dobroplodni. One of the first archaeological collections in Bulgaria is also arranged in Shumen in 1857, which lays the beginnings of the museum activity in town.

Анастас Стоянов
Atanas Stoyanov

Рачко Рачев
Rachko Rachev

След Освобождението Шумен се оформя като един от най-изявените музикални центрове в България. През 1898 г. се създава първото музикално дружество "Гусла" с две формации - хор "Родни звуци" и оркестър. По това време Едгард Блюмел организира и военен оркестър с класически инструменти.

Едгард Блюмел
Edgar Blumel

Музикални издания на шуменци
Musical publications by Shumeners

Офицерски оркестър
Officers' orchestra

Тамбурашки оркестър
Mandolin orchestra

Shumen forms as one of the most prominent music centers in Bulgaria after the Liberation. The first music society by the name of Gusla is founded in 1898. It comprises of Rodni zvutsi choir and an orchestra. At that time Edgar Blumel sets also up a classical instruments military orchestra.

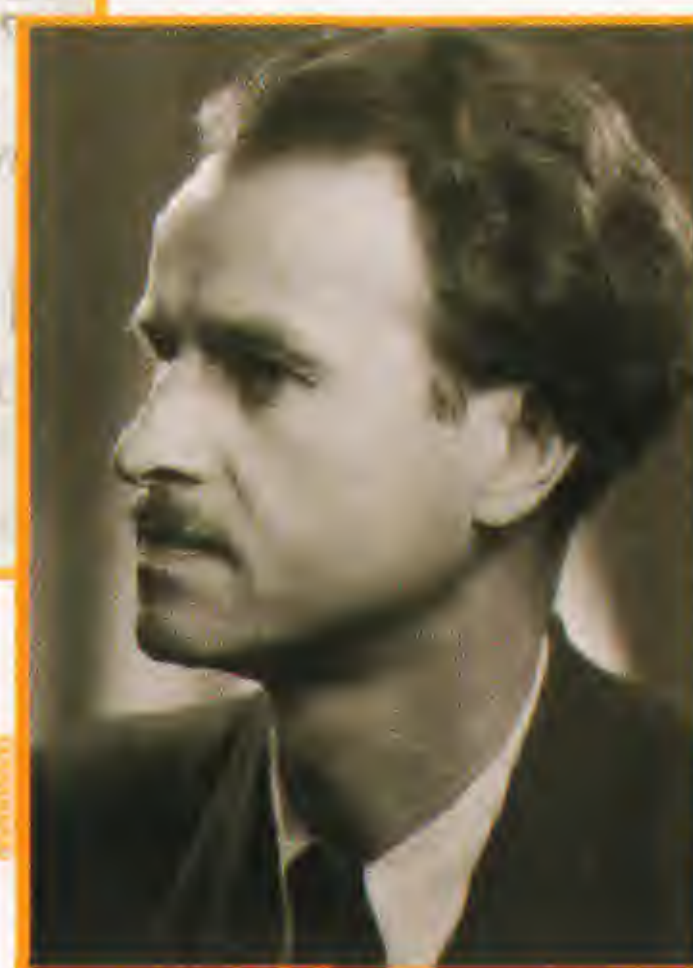
Основатели на хор "Родни звуци" стават:
Анастас Зидаров, Атанас Иванов,
Борис Блъсков, Велико Дюгмеджиев,
Велислав Чалъков, Желю Кънев, Иван
Сребров, Игнат Тодоров, Никола Боев,
Ради Николаев, Стилиян Хорозов.
Първи диригенти на хора са: Велико
Дюгмеджиев, Велислав Чалъков, Анастас
Зидаров. Дългогодишен диригент на хора
е Георги Бабачев.

Хор "Родни звуци" - 1901 г.
Rodni zvutsi choir - 1901

Анастас Зидаров (1879-1969) -
основател и диригент на хор "Родни звуци"
Atanas Zidarov (1879-1969) -
founder and choir-master of Rodni zvutsi choir

Георги Бабачев
Georgi Babachev

Хор "Родни звуци" с Георги Бабачев

Rodni zvutsi choir with Georgi Babachev

Founders of Rodni zvutsi choir become:
Atanas Zidarov, Atanas Ivanov,
Boris Blaskov, Veliko Dyugmedzhiev,
Velislav Chalakov, Zhelyu Kanev, Ivan
Srebrov, Ignat Todorov, Nikola Boev,
Radi Nikolaev, Stiliyan Horozov.
First choir-masters are: Veliko
Dyugmedzhiev, Velislav Chalakov, Atanas
Zidarov. Georgi Babachev is a choir-
master of many years' duration.

Велико Дюгмеджиев - основател
и пръв диригент на хор "Родни звуци",
създател на първата оперета в България

Veliko Dyugmedzhiev - founder
and first choir-master of Rodni zvutsi choir,
author of the first operetta in Bulgaria

"Камен и Цена" - 1928 г.
Kamen and Tsena - 1928

През 1914 г. в Шумен се създава "Шуменска оперетна дружба", която подготвя и играе на сцена операта "Кармозинела" от Виктор Холендер.

Това е първото оперетно представление в България. Прераснала в музикален театър, формацията няколко десетилетия радва шуменци с великолепните си постановки.

Сватба в Малиновка
Wedding in Malinovka

"Травиата" - 1968 г.
La Traviata - 1968

Shumen Operetta Society, which makes ready and performs on stage the operetta Karmozinella by Viktor Hollander, is found in Shumen in 1914.

This is the first operetta performance in Bulgaria. Turned into a musical theatre, the company has delighted the Shumeners for several decades with its wonderful productions.

"Двубой"
Duel

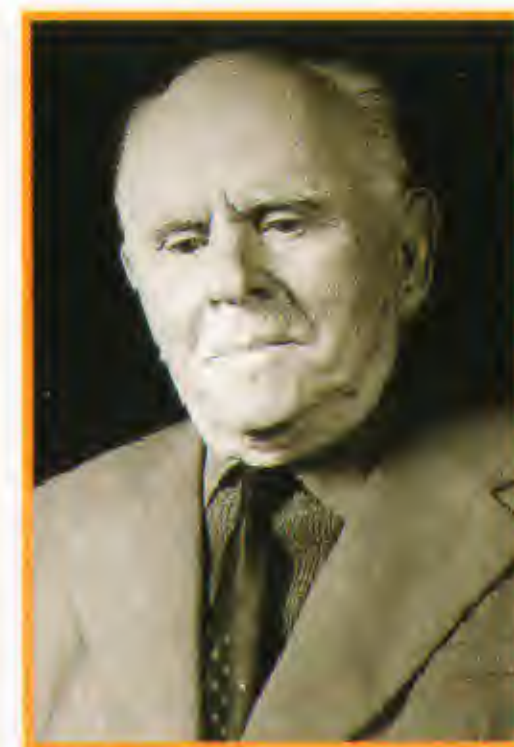
През 1947 г. към читалище "Добри Войников" е образуван симфоничен оркестър с диригенти Веселин Спиров и Мирко Каравасилев.
През 1954 г. оркестърът става държавен симфоничен с главен диригент Васил Стефанов. Диригенти на симфоничния оркестър при Държавна филхармония Шумен са: Иван Вулпе, Филип Ламбев, Димитър Караминков, Георги Чапразов и др.

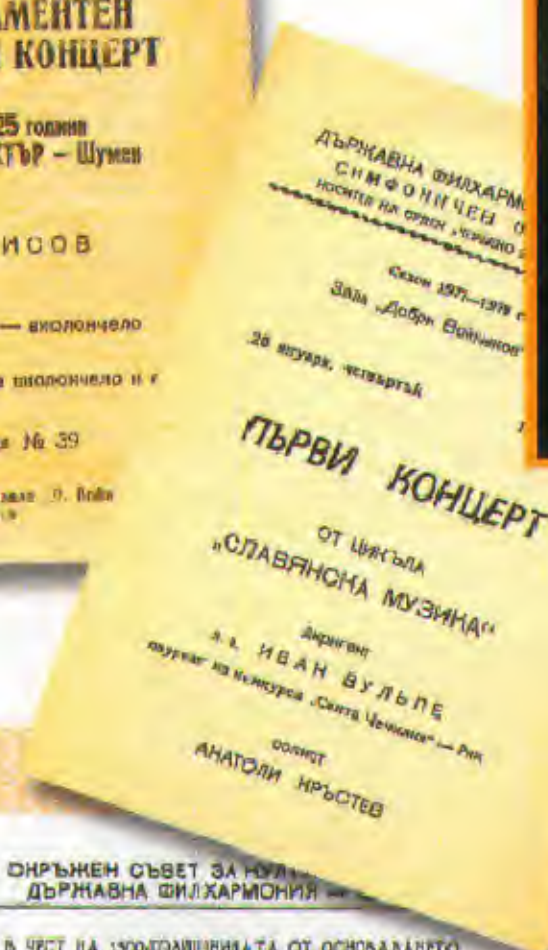
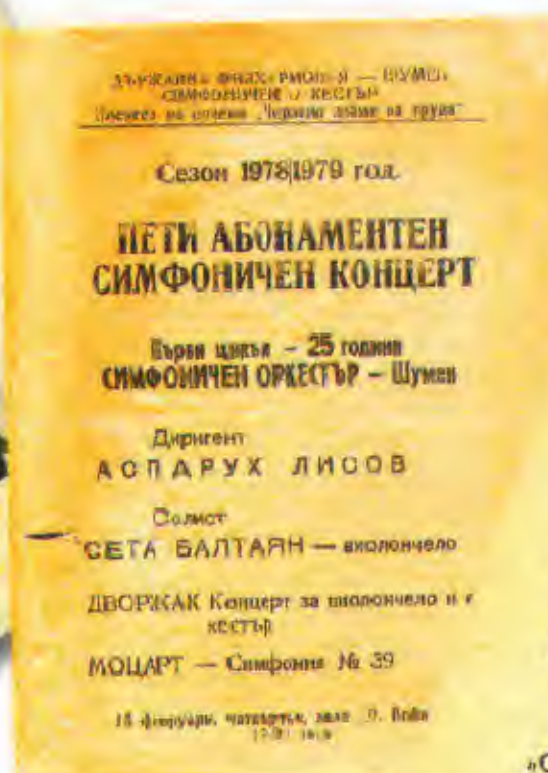
Основатели на оркестъра
Founders of the orchestra

Васил Стефанов
Vassil Stefanov

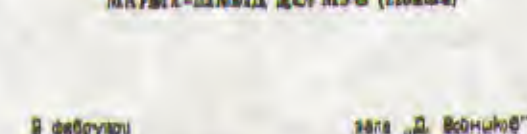
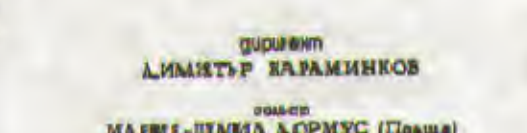
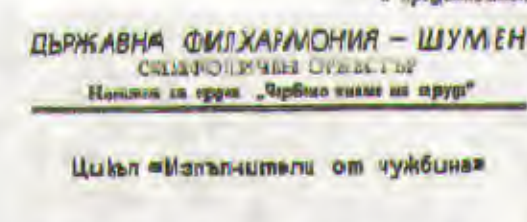
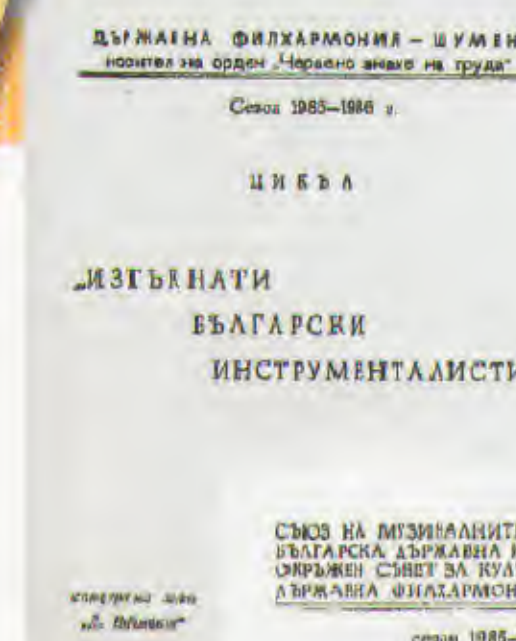
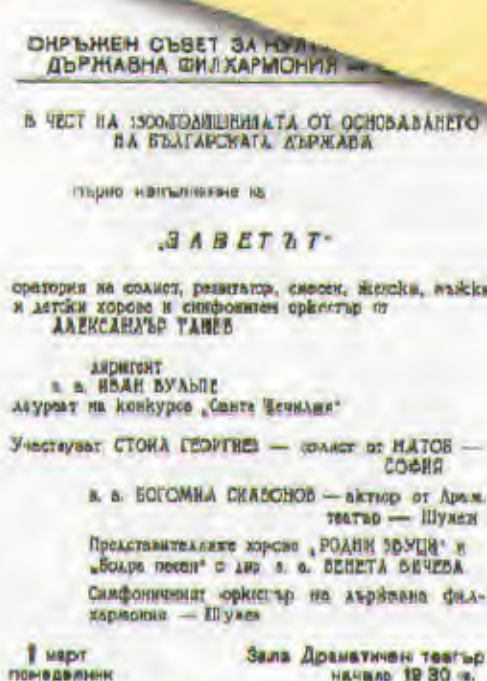
Веселин Спиров
Vesselin Spirov

Иван Вулпе
Ivan Vulpe

Репетиция преди първият концерт - дир. В. Стефанов - 1954 г.
Rehearsal before the first concert - choir-master V. Stefanov - 1954

A symphony orchestra under the conduct of Vesselin Spirov and Mirko Karavassilev is found at Dobri Vojnikov community center in 1947. The orchestra grows up to be a state symphony orchestra with head conductor Vassil Stefanov in 1954. Conductors of the symphony orchestra at the State Philharmonic Orchestra Shumen are: Ivan Vulpe, Filip Lambev, Dimitar Karaminkov, Georgi Chaprazov, etc.

Шумен си остава един от най-изявените музикални центрове. Градът дава на България плеяда музикални дейци със световна известност - композиторите Панчо Владигеров, Андрей и Веселин Стоянови; диригентите Васил Стефанов и Иван Вульпе; пианистката Милена Моллова; цигуларите Гинка Гичкова и Александър Спиров; оперните певици Люба Величкова, Александрина Милчева, Христина Ангелакова и мн. др.

Панчо Владигеров
Pancho Vladigerov

Андрей Стоянов
Andrej Stoyanov

Веселин Стоянов
Vesselin Stoyanov

Shumen remains one of the most prominent music centres. The town gives out to Bulgaria a pleiad of musical figures of world renown - the composers Pancho Vladigerov, Andrej and Vesselin Stoyanovi; the orchestra conductors Vassil Stefanov and Ivan Vulpe; the piano player Milena Mollova; the violin players Ginka Gichkova and Alexander Spirov; the opera singers Lyuba Velichkova, Alexandrina Milcheva, Hristina Angelakova and many others.

От Шумен води началото си летописът на българския театър с първото театрално представление, състояло се на 15 август 1856 год. - "Михалъ" от Сава Доброплодни.

Читалище "Архангел Михаил"
Archangel Michail community centre

Сава Доброплодни
Sava Dobroplodni

Добри Войников
Dobri Vojnikov

The annals of the Bulgarian theatre originate in Shumen with the first theatrical performance held on August 15, 1856 - Mihal by Sava Dobroplodni.

Васил Друмев
Vassil Drumev

Панайот Волов
Panayot Volov

Първата театрална завеса в България, действаща в шуменския театър до 1966 г.
The first theatre curtain in Bulgaria used in the Shumen Theatre till 1966

"Хъшове" от Иван Вазов
Hashove (Exiles) by Ivan Vazov

Много са през годините съществували театрални трупи - "Шуменска театрална дружба", "Български свободен театър", "Шуменски градски театър", "Шуменски общински градски театър", Оперетно-драматичен областен театър". През 1944 г. се установява постоянен професионален театър - "Шуменски общински театър". През месец декември 1956 г. е 100-годишния юбилей на театъра. От тази дата шуменският театър получава името на Васил Друмев.

"Криворазбраната цивилизация" от Д. Войников
/Л. Йосифова, П. Божилов, Д. Димитрова/
The Misunderstood Civilization by D. Vojnikov
/L. Yossifova, P. Bozhilov, D. Dimitrova/

"Иванко"
Ivanko

"Албена" с Д. Кожухарова и Н. Попов
Albena with D. Kozhuharova and N. Popov

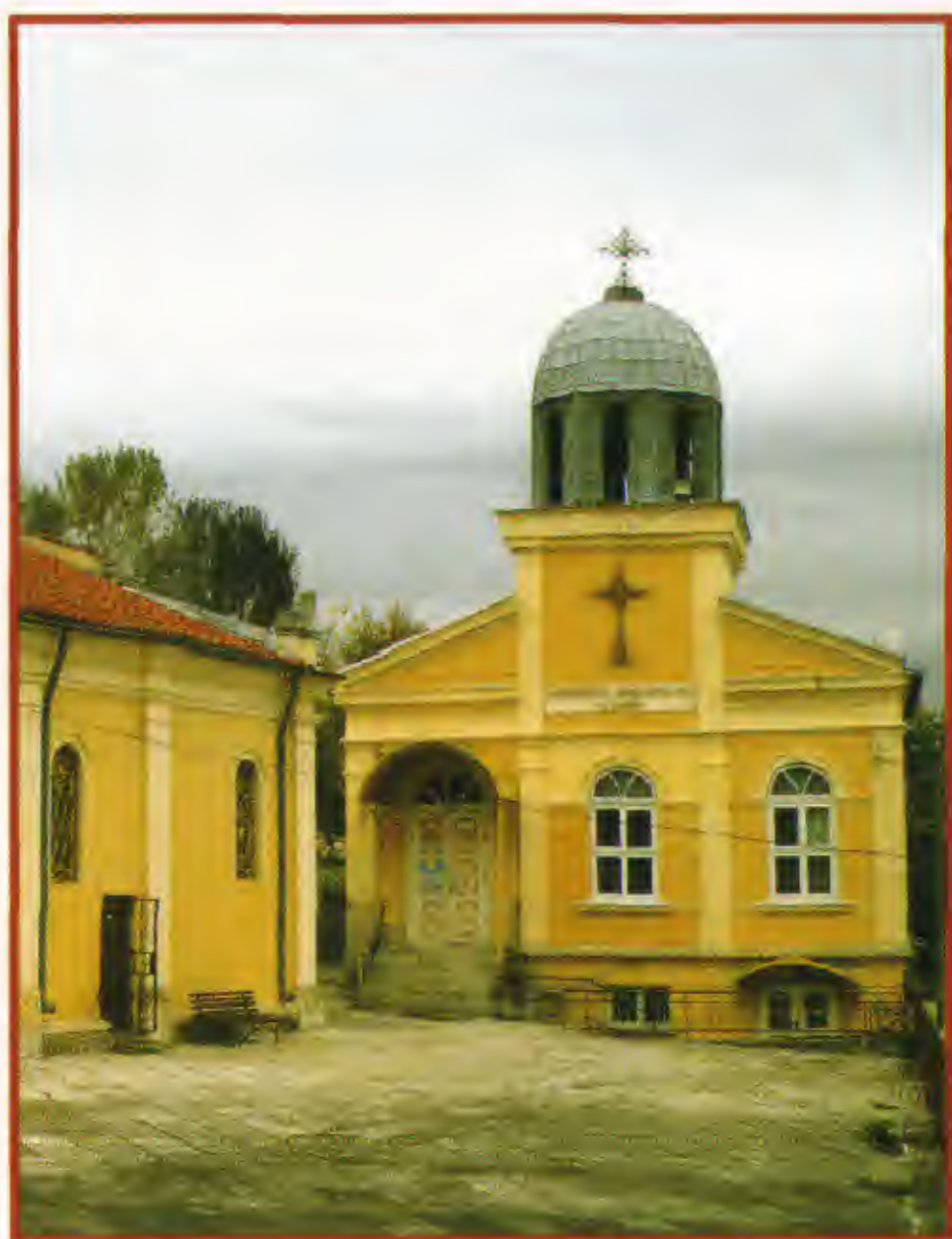
Съставът на Драматичен театър "Васил Друмев" през юбилейният 120 сезон
The cast of Vassil Drumev Drama Theatre during the jubilee 120-th season

Участници в "Хан Татар" /сезон 1945/46 г./
Participants in Khan Tartar /season 1945/46/

There have been many theatrical companies during the years - Shumen Theatrical Society, Bulgarian Free Theatre, Shumen Municipal Town Theatre, Regional Theatre for Operetta and Drama. Municipal Theatre of Shumen, a professional stationary theatre, is established in 1944. The 100-th anniversary of the Theatre is in the month of December 1956. From that date on the Shumen theatre is named after Vassil Drumev.

При падането си под турско владичество Шумен е бил един от най-християнските градове в България. На територията му е имало 12 православни храма, които впоследствие са разрушени. До средата на XIX в. в Шумен има една църква - „Св. Възнесение“. В града са работили двама известни иконописци през втората половина на XIX в. - Никола Василев и Христо Беделев, които оставят великолепни образци на иконописното творчество. Освен двете български, в Шумен е имало и една арменска християнска църква - „Св. Богородица“, за която през 1834 г. арменците в града построили нова сграда. По същото време нова сграда на синагогата издигнали и шуменските евреи.

Църквата "Св. Възнесение" - Шумен
The Holy Ascension church - Shumen

Царски двери на църквата "Св. Три светители" - 1962 г.
The holy gates of the Three Saints church - 1962

At its fall under Turkish rule Shumen has been one of the most Christian towns of Bulgaria. There have been 12 Orthodox Christian churches on its territory that have been destroyed subsequently. There is only one church in Shumen up to the mid XIX-th c. - the Holy Ascension church. Two famous icon-painters have worked in town during the second half of the XIX-th c. - Nikola Vassilev and Hristo Bedelev who leave magnificent models of iconography. Besides the two Bulgarian, there has also been an Armenian Christian church in Shumen, the Holy Virgin church, which the Armenians in town have built a new edifice for in 1834. At the same time, the Shumen Jews have also erected a new building for the synagogue.

Плащеница - 1776 г., църквата "Св. Възнесение"
Shroud of Christ - 1776, the Holy Ascension church

Икона, Кръщение Господне,
изработена върху череп на сом, 1830 г.
Icon, Christening of God,
drawn up on a catfish skull, 1830

Икона Св. Богородица с Младенеца, 1893 г.
Mother of God and the Infant Christ icon, 1893

Икона, Благовещение, XIX в.
Icon, the Annunciation, XIX-th c.

Тревненска дърворезба, 1830 г.
Wood-carving from Tryavna, 1830

Потир - сребро, 1812 г.
Църква "Св. Три светители"
Chalice - silver, 1812
Three Saints church

Вотиви, XIX в.
Religious charms, XIX-th c.

Църквата "Св. Три светители"
The Three Saints church

Икона, "Св. св. Кирил и Методий", подарена
в деня на Освобождението на Шумен
Icon, St. st. Cyril and Metodius, given as a
present on the day of the Liberation of Shumen

Автопортрет на Н. Василев, 1897 г.
Self-portrait of N. Vassilev, 1897

Напрестолен кръст.
Седеф, XIX в.
Communion table cross.
Mother-of-pearl, XIX-th c.

Проскитарий, 1830 г., Шумен,
Икона "Св. Мч. и Целител Пантелеймон"
Hand-carved icon stand, 1830, Shumen,
St. Martyr and Healer Pantaleimon icon

АРХИТЕКТУРА

ARCHITECTURE

Като цяло външният облик на Шумен през Възраждането се определял от обществените сгради и от къщите, които са еднокатни или двукатни, с полувкопан в земята долен кат. Не особено пищни отвън са били дори чорбаджийските къщи, за да не правят впечатление - било доста рисковано да се демонстрира благополучие. Типичен пример е била къщата на братя Дюкмеджиеви, която не правела впечатление с външния си вид, но вътре имала 20 помещения с пишно резбовани врати, тавани, долапи и пр.

Къщата на братя Дюкмеджиеви
The house of the Dyukmedzhievi brothers

Къщи на средно заможни граждани, XIX в.
Houses of average well-off citizens, XIX-th c.

As a whole the outward appearance of Shumen during the Bulgarian National Revival has been determined by the public buildings and by the houses, which are one-storeyed and two-storeyed with a bottom storey half-dug into the ground. They have not been quite splendid on the outside in order not to strike the eye - it has been rather risky to demonstrate welfare. Characteristic example of that has been the house of the brothers Dyukmedzhievi, which did not strike with its outward appearance but on the inside there have been 20 rooms with splendidly carved doors, ceilings, cupboards, etc.

Детайли от резбовани тавани
Elements of carved ceilings

Градското общинско управление в Шумен

The Town Hall in Shumen

Сградата на "Гранд хотел България", по проект на Тома Върхота, богато украсен с 34 стаи, 1913 г.
The Grand Hotel Bulgaria building, after the design of Toma Varhota, splendidly decorated with 34 rooms, 1913

Градината пред Съдебната палата - Шумен, 1920 г.
The garden in front of the Courts of Justice - Shumen, 1920

Площад "Освобождение" преди реконструкцията и повдигане с 1,2 м. нивото северно от Общинския дом и Окръжния съвет
Osvobozhdenie square before the reconstruction and elevation of its level with 1.2 m north of the Town Hall and the Council House

Успех в застрояването на гр. Шумен се явяват градоустройствени предпоставки, заложи в регулационния план, предвиждащ създаването на бул. "Славянски" с две платна на различни нива, като между тях е оформена зелена цезура. По този начин се създава едно "Авеню", характерно само за Шумен. Това е преценка на местни и чужди архитекти, както и от чужденци, посетили града. Регулационния план е проектиран от арх. Георги Петков Ненов (1862-1963 г.) през 1900 година и утвърден през 1902 г.

Къща-музей "Панчо Владигеров"
Pancho Vladigerov house-museum

Църквата "Св. Три светители" в Шумен,
по проект на П. Цветков и арх. Ст. Карастойчев
The Three Saints church in Shumen,
after the design of P. Tsvetkov and arch. S. Karastojchev

Success in building the town of Shumen appear the town-planning premises pre-set into the town-planning scheme envisaging the creation of Slavyanski boulevard with two roadways on different levels as a green caesura is formed in-between them. This way an „avenue“, characteristic only of Shumen, is created. This is an assessment by local and foreign architects as well as by foreigners who have visited town. The town-planning scheme is projected by arch. Georgi Petkov Nenov (1862-1963) in 1900 and endorsed in 1902.

Старата часовникова кула
The old clock tower

Военният клуб в Шумен, построен по проект на арх. Никола Лазаров, 1903 г.
The Military Club in Shumen, built after the design of arch. Nikola Lazarov, 1903

"Архангел Михаил" - барелеф
над централния вход
Archangel Mihael - bas-relief
above the central entrance

Читалище "Добри Войников" - южна фасада

Dobri Vojnikov community centre - south facade

Къщата на търговеца Станю Панайотов,
по проект на арх. Ст. Карастойчев
The house of the tradesman Stanyu Panayotov,
after the design of arch. S. Karastojchev

Бившата сграда на Капанджиеви,
проект на Тома Върхота
The former building of the Kapandzhievi,
after the design of Toma Varhota

Сграда на площад Оборище, по проект на арх. Милчев

Building in Oborishte sq., after the design of arch. Milchev

Съдебната палата в Шумен, проектирана от арх. Васил Цонев

The Courts of Justice in Shumen, designed by arch. Vassil Tsonev

Сградата на Община Шумен, арх. Пламен Тодоров

The Town Hall of Shumen, arch. Plamen Todorov

пл. Освобождение

Osvobozhdenie sq.

Младежки дом, арх. Божанка Острева

Youth centre, arch. Bozhanka Ostreva

Входът на Градската градина

The entrance to the public gardens

Парк "Кьошкове"

Kjoshkove park

ОБЩИНА ШУМЕН
АГЕНЦИЯ ЗА РЕКЛАМА И КОМУНИКАЦИИ "ФОРМИ"

СЪС СЪДЕЙСТВИЕТО НА:

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ, ЧИТАЛИЩЕ "ДОБРИ ВОЙНИКОВ", ДРАМАТИЧНО КУКЛЕН ТЕАТЪР "ВАСИЛ ДРУМЕВ",
ПРИРОДЕН ПАРК "ШУМЕНСКО ПЛАТО", ФОНДАЦИЯ "ПАНЧО ВЛАДИГЕРОВ", РЕГИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА "СТИЛИЯН ЧИЛИНГИРОВ",
КОМПЛЕКС "СЪЗДАТЕЛИ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА", ДЪРЖАВНА ФИЛХАРМОНИЯ ШУМЕН, ОБЩИНСКИ МЛАДЕЖКИ ДОМ,
ОБЕДИНИ НА ШКОЛА ПО ИЗКУСТВА, ОБЩИНСКИ ДЕТСКИ КОМПЛЕКС, ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ "ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ" и др.

ФОТОГРАФ ХРИСТО БОЦОВ

/ ЧАСТ ОТ СНИМКИТЕ СА ПРЕДОСТАВЕНИ ОТ СОБСТВЕНИ АРХИВИ НА ПРЕДСТАВЕНИТЕ ИНСТИТУЦИИ /

ПРЕВОДАЧ ИВЕЛИН ИВАНОВ

ШУМЕН - 2006

MUNICIPALITY OF SHUMEN
FORMI AGENCY FOR ADVERTISING AND COMMUNICATIONS

WITH THE ASSISTANCE OF:

REGIONAL MUSEUM OF HISTORY, DOBRI VOJNIKOV COMMUNITY CENTRE, VASSIL DRUMEV DRAMATIC AND PUPPET THEATRE,
SHUMEN PLATEAU NATURAL PARK, PANCHO VLADIGEROV FOUNDATION, STILIJAN CHILINGIROV REGIONAL LIBRARY,
FOUNDERS OF THE BULGARIAN STATE COMPLEX, SHUMEN PHILHARMONIC ORCHESTRA, MUNICIPAL YOUTH CENTRE,
UNITED SCHOOL OF ARTS, MUNICIPAL CHILDREN'S COMPLEX, BISHOP KONSTANTIN PRESLAVKY UNIVERSITY OF SHUMEN, ETC.

PHOTOGRAPHER HRISTO BOTSOV

/ PART OF THE PHOTOGRAPHS ARE PROVIDED BY THE RECORD OFFICES OF THE PRESENTED INSTITUTIONS /

ENGLISH VERSION IVELIN IVANOV

SHUMEN - 2006

